

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN CAMELS ANALİZİ YÖNTEMİYLE 2002-2013 YILLARI ARASINDA PERFORMANS ANALİZİ

DOI NO 10.5578/jeas.10837

FATİH B. GÜMÜŞ* ÖNER NALBANTOĞLU**

ÖZ

Çalışmamızda uluslararası ekonomik birimler tarafından kabul görmüş ve kullanılan CAMELS analiz yöntemiyle, Türk Bankacılık Sektörünün 2002/2013 yılları arasındaki performansı Kamu, Yerli Özel, Yabancı ve Katılım Bankaları olarak ayrılan 4 grupta karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Analizin 11 yıllık bir süreyi ele alması ve bu süreçte yaşanan yerel ve küresel krizlerin sektör üzerindeki etkilerini en iyi şekilde görmemize yardımcı olmaktadır. 2001 ekonomik krizi sonrası kurulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun kontrolü altında bankaların bilançolarında düzelme ve güçlenme görülmüştür.

Analizde Yerli Özel Sermayeli bankalar yönetim kalitesi ve karlılıkta göstermiş oldukları başarılı performans ve güçlü sermaye yapıları ile en yüksek notu sahip banka grubu olmuştur. Kamu Bankaları 2001 krizi sonrasında güçlü sermaye yapısı ve aktiflerinde sağladıkları düzelme ile 2. sırada yer almıştır. Yabancı bankalar son dönemde takip oranlarının artmasının karlılık ve yönetim kalitesi üzerindeki etkileri ile zayıf bir görüntü çizmiştir. Analizde Katılım bankaları sermayelerinin diğer banka gruplarına göre güçsüz kalması, faizsiz enstrümanlar kullanım zorunluğu nedeniyle aktif yapısında fon işlemlerinin fazlalığı olumsuz yönde etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: CAMELS Analizi, Sermaye Yeterlilik, Türk Bankacılık Sektörü Performans Analizi

Jel Sınıflandırması: G32

83

PERFORMANCE ANALYSIS OF TURKISH BANKING SECTOR WITH CAMELS ANALYSIS BETWEEN 2002-2013 YEARS

ABSTRACT

In our study, the performance between 2002 and 2013 of Turkish Banking Sector is comparatively studied in 4 groups divided as Public, Domestic Private, Foreign and Participation Banking using the method of CAMELS analysis that is approved and used by international economic entities.

That the analysis deals with a period of 11 years helps us observe best the effects of local and global crises with in the period on the sector Recovery and resurgence have been observed in balance sheets of the bank sunder control of Banking Regulation and Supervision Agency, founded after the economic crisis of 2001.

In our analysis, Local-Financed Private Banks has been the banking group with top points thanks to successful performance they showed in management quality and profitability, and strong capital structures. Public Banks rank number two with the strong capital structure sand there covey they had in their assets after the economic crisis of 2001. Foreign Banks appeared to have a weak performance due to the effects of the rise in debt follow-uprates on management quality and profitability. Due to weaker capital of Participation Banks compared to the other banking groups and the obligation to use interest-free instruments, over balance of fund transactions in their assets havebeen adversely affected.

KeyWords, CAMELS Analysis, Capital Adequacy, Turkish Banking System Performance Analysis

Jel Classification: G32

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, fbgumus@sakarya.edu.tr

** Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, Oner.Nalbantoglu@gmail.com

Giriş

Ekonomik anlamda piyasalar mal ve faktör piyasaları olarak ikiye ayrılır. Faktör piyasalar bünyesinde yer alan finansal piyasalar tasarruf fazlası olanlar ile tasarruf açığı olan kişilerin ve kurumların bulunduğu piyasalardır (Ceylan ve Korkmaz, 2012, s.1). Menkul kıymetlerin yani finansal varlıkların işlem gördüğü piyasalara finansal piyasalar denir (Brealey;2001, s.7)

Finansal sisteme olan güvenin varlığı diğer piyasalara göre daha hayati önem taşımaktadır. Özellikle fon arz eden bireyler ve yatırımcılar sahip oldukları fonları finansal sistemin kurumlarına, işleyiş düzenine, yatırım enstrümanlarına güvendikleri nispetle kullanırlar. Aynı zamanda bu güven fon kullandırma maliyetleri ve fon kullandırma süresi üzerinde de ciddi oranda belirleyicidir. Sağlıklı ve katma değeri yüksek bir finansal piyasa için uzun vadeli ve düşük faizli fonların değeri yadsınmaz. Aynı durum bankacılık sektörü içinde geçerlidir.

Bankacılık sektörü finansal piyasalar içerisinde sahip olduğu yer ve yerine getirdiği görevler itibarıyla büyük öneme sahiptir. Özellikle kısa vadeli fon arz edenler ile fon talep edenleri buluşturan sektör, miktar ayarlaması yapma, sermayeyi tabana yayma, riskleri çeşitlendirme gibi fonksiyonları da yerine getirmektedir. Bankacılık sektörü ülkelerin kalkınmasına önemli katkıda bulunduğu kadar ekonomik kriz üretecek kadar da ciddi bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda yaşanan mortgage konut finansman krizi buna çarpıcı bir örnek olarak gösterilebilir. ABD' de faaliyet gösteren bankaların kriz öncesi hesapsızca kredi vermesi, bu kredilere istinaden çıkarılan menkul kıymetlere yatırım bankalarının son derece fazla yatırım yapması, mevduat toplama ve kredi kullandırma yetkisi olmayan yatırım bankalarına bu yetkinin verilmesi (Arıkan, 2008:50); kredi puanı oldukça düşük olan bireylere bankalarca gerekli araştırma yapılmadan kredi açılması ve bankaların talep ettiği ön ödemenin evin peşin değerinin % 1'ine kadar düşmesi (Aydoğan ve Gümüş, 2009:420,425); yetersiz ve eksik belgelendirmeye rağmen bankalarca kredi açılması (Hemert ve Demyant, 2007); bankacılık sektöründeki denetim bankacılık sistemi üzerinde önemli etkiye sahip Freddie Mac ve Fannie gibi kuruluşların asla batmayacağına dair olan inanç yada kuvvetli kanaat (Peterson 2008:4) krizde bankacılık sektörünün oynadığı rolü ifade etmektedir. Zaten bankacılık sektörünün tarihine bakıldığında olası pek çok riskin gerçekleştiği

ve sektörün ekonomik ve finansal krizler karşısında defalarca sarsıldığı görülebilir.

Bankacılık sektörü finansal piyasalar içerisinde sahip olduğu yer ve yerine getirdiği görevler itibarıyla büyük öneme sahiptir. Özellikle kısa vadeli fon arz edenler ile fon talep edenleri buluşturan sektör, miktar ayarlaması yapma, sermayeyi tabana yayma, riskleri çeşitlendirme gibi fonksiyonları da yerine getirmektedir. Bankacılık sektörü ülkelerin kalkınmasına önemli katkıda bulunduğu kadar ekonomik kriz üretecek kadar da ciddi bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda yaşanan mortgage konut finansman krizi buna çarpıcı bir örnek olarak gösterilebilir. ABD' de faaliyet gösteren bankaların kriz öncesi hesapsızca kredi vermesi, bu kredilere istinaden çıkarılan menkul kıymetlere yatırım bankalarının son derece fazla yatırım yapması, mevduat toplama ve kredi kullandırma yetkisi olmayan yatırım bankalarına bu yetkinin verilmesi (Arıkan, 2008, s.50); kredi puanı oldukça düşük olan bireylere bankalarca gerekli araştırma yapılmadan kredi açılması ve bankaların talep ettiği ön ödemenin evin peşin değerinin % 1'ine kadar düşmesi (Aydoğan ve Gümüş, 2009:420 s.425); yetersiz ve eksik belgelendirmeye rağmen bankalarca kredi açılması (Hemert ve Demyant, 2007); bankacılık sektöründeki denetim eksikliği (BDDK,2008); bankacılık sistemi üzerinde önemli etkiye sahip Freddie Mac ve Fannie gibi kuruluşların asla batmayacağına dair olan inanç ya da kuvvetli kanaat (Peterson, 2008:4) krizde bankacılık sektörünün oynadığı rolü ifade etmektedir. Zaten bankacılık sektörünün tarihine bakıldığında olası pek çok riskin gerçekleştiği ve sektörün ekonomik ve finansal krizler karşısında defalarca sarsıldığı görülebilir.

Bu çalışma ile CAMELS analizi kullanılarak geçmişinde ciddi kriz evrelerinden hasarla çıkan Türk Bankacılık Sistemi içerisinde yer alan dört farklı banka grubunun ne kadar riskli oldukları test edilmiştir. Bu analiz bankaların sermaye yeterlilikleri, varlık ve yönetim kalitesi, karlılık, likidite durumları ve piyasa riskine duyarlılık gibi göstergeleri üzerinden yapılmıştır. Çalışmamız 2002 ile 2013 yılları arasında tüm bankaların gerekli finansal ve finansal olmayan verileri kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmından önce CAMELS analizi ana hatları ile tanıtılmış ve ardından çeşitli zaman dilimlerinde ve ülkelerde CAMELS analizi uygulama sonuçlarına yer verilmiştir

1. CAMELS ANALİZİ

CAMELS değerlendirme sisteminde bankalar değerlendirilirken çeşitli finansal rasyolar kullanılmakta ve değerlendirme 1-5 arası bir ölçek üzerinden yapılmaktadır. Bu ölçeğe göre "1" ilgili bileşende en yüksek performansı gösteren bankaları temsil etmekte "5" ise tam tersi durumu ifade etmektedir. Her bir bileşen hesaplandıktan sonra bu bileşenlerin ağırlıklı bir ortalaması incelenen bankanın CAMELS notunu vermektedir. Bu değerlendirme yapılırken ağırlıklar tamamen araştırmacının inisiyatifi altındadır. Bankanın farklı özellikleri bu inisiyatifi kullanırken dikkate alınır.

Bankaların CAMELS notu da son tahlilde 1 ile 5 arasındadır. Bu notların neyi ifade ettiği aşağıda yazılmıştır.

"1" banka her yönden güçlüdür.

"2" banka genel olarak güçlüdür.

"3" Banka performansı bazı açılardan problemlidir ve tatminkâr değildir. Banka olası şoklardan etkilenebilir ve denetçi problemler alanlara önemle yaklaşmalıdır.

"4" Bankanın genel olarak ciddi problemleri vardır ve finansal açıdan performansı kötüdür.

"5" Bankanın ciddi manada finansal ve yönetsel problemleri vardır. Böyle bankalar için batma riski söz konusudur.

1.1 Camels Bileşenleri Ayrıntılı Olarak Neyi Ölçer?

1.1.1. C (Capital) Sermaye Yeterliliği

Bankanın sermaye yeterliliği miktar ve kalite açılarından değerlendirilmektedir. Bu amaçla banka varlıklarının değeri, banka sermayesi miktar ve kalitesi, bankaların çeşitli kaynaklara ulaşım durumu, karlılık rasyoları, dağıtılmamış karlar ve benzeri özellikler dikkate alınır ve süreç içerisinde değerlendirilir.

1.1.2. A (Asset) Varlık Kalitesi

Bu gösterge portföy kalitesini, portföy riskini ve uzun süreli varlıkların verimliliğini analiz eder (Babar ve Zeb, 2011:4). Varlık kalitesi ölçülürken kredi süreçlerinin etkinliği, problemler kredilerin varlığı ve miktarı, kredi karşılıkları, tahsilat becerileri, kredi karşılıkları, bankaların bilgi ve belge iletim sistemleri ve daha bir çok kıstas dikkate alınır ve değerlendirilir.

1.1.3. M (Management) Yönetim Kalitesi

Bankanın yönetim kapasite ve başarısını tespit ve temsil eder. Bu veriye ulaşılırken bankaların yönetim bilgi sistemlerinin yapısı, iç kontrol

sistemlerinin etkinliği, sektördeki gelişmeleri ne kadar hızlı takip ettikleri, bankacılık mevzuatına yönetimin hâkimiyet derecesi, yönetim hiyerarşisi ve bunun bankanın yapısı ile uyumu gibi bilgiler dikkate alınır.

1.1.4. E (Earnings) Kazançlar

Bankanın karlılığını değerlendiren bileşendir. Mevcut ve geçmiş karlılık verileri, karlılık düzeyinin sürdürülebilirliği ve karı artırabilecek etmenler, dağıtılmamış karlar ve miktarı, yeniden değerlemenin nasıl kullanıldığı, karlılık durumunun diğer bankalara göre seviyesi bu bileşenin ölçülmesinde dikkate alınmaktadır.

1.1.5. L (Liquidity) Likidite Durumu

Bankanın nakit pozisyonunu ve nakde dönme becerisini ölçer. Likit varlıklarının miktarı ve yıllara göre düzeyi, varlıkların menkul değerlere dönüşme oranı, hızı ve bu noktada bankanın geçmiş performansı, yıllara göre likidite stratejileri, kısa vadeli kredileri ile likidite durumunun uyumu gibi kriterlere bu bileşenin hesaplanmasında dikkat edilir.

1.1.6. S (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık

Bu gösterge her türlü hammadde, döviz, gayri menkul fiyatlarındaki ve faiz oranlarındaki ani, beklenmedik ve ters değişimlere karşı bankaların yönetim becerisini değerlendirmektedir. Bankanın karlılık, likidite ve sermaye miktarının piyasadaki muhtemel olumsuz durumlara karşı duyarlılığı bu bileşen vasıtasıyla incelenir.

2. CAMELS ANALİZİ HAKKINDA LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

CAMELS analizi, bankacılık sektörünün risk düzeyini ve ekonomik krizlerden ne derece ve hangi açılardan etkilendiklerini yerinde değil uzaktan ortaya koymaya yarayan bir yöntemdir. Bu yöntem ilk defa bu CAMELS adı altında 1979 yılında ABD'de banka düzenleyici kurum tarafından geliştirilmiş, ardından bu yöntemin kapsamı genişletilerek finansal kurumların sağlamlığının test edilmesi amacıyla pek çok ülke yetkili kuruluşları tarafından uygulanır hale gelmiştir (Roman ve Şargu, 2013: 703-704). CAMELS denetim otoriteleri tarafından oluşturulan ve ticari bankaların risk bazlı denetimi sırasında genel durumunun tespitinde ve uzaktan gözetim faaliyetlerinde kullanılan bir değerlendirme (reyting) sistemidir (Kaya,2001:1).

CAMELS kendini oluşturan kelimelerin ilk harflerini aldığı 6 bileşenden oluşan finansal

bir terimdir. C sermaye yeterliliğini (Capital), A varlık kalitesini (AssetQuality), M yönetim yeterliliği (Management Adequacy), E kazanç durumunu (Earnings), L likiditeyi (Liquidity), S ise piyasa risklerine duyarlılığı (Sensitivity To Market Risk) simgelemektedir.

CAMELS analizi, Kaya (2001) tarafından denetim amaçlı ve uzaktan gözetim ve yerinde denetim aracı, Dinçer ve diğ. (2001) tarafından ise bankacılık sektörü için en önemli performans ölçen göstergelerinden biri, Roman ve Şargu (2013) açısından bankacılık sisteminin sağlamlığını gösteren en popüler yöntem, Gilbert ve diğ. (2000:16) açısından banka başarısızlıklarının önceden tahmini için faydalı bir yöntem; Nurazi ve Evans,a göre (2005:20) banka varlıklarının kalitesini gözlemek ve denetlemek için kullanılan bir yöntem; Kabir ve Dey'e göre (2012) ise bankacılık sektörü için bir derecelendirme sistemi olarak nitelendirilmiştir.

Bu analiz aynı zamanda bankaların bilançolarındaki rakamları eşliğinde kendi aralarında karşılaştırılmak suretiyle değerlendirilerek, kriz dönemleri tanımlanmaya ya da tahmin edilmeye çalışılmıştır (Derviz ve Podpiera, 2008,118). Bu model bankaların tüm zayıf ve güçlü yanlarını değerlendirerek göz önüne sermektedir. CAMELS derecelendirme sisteminin etkinliğini ölçen ve bu yöntemi başarılı şekilde uygulayarak problemlili ve/veya başarısız bankaların tespitinde başarılı çıkarımları olan pek çok çalışma mevcuttur (Gasbarro ve diğ, 2002: 248). CAMELS analizinin yanı sıra "Patrol Rating System", "Orap Rating System", "Girafe Rating System", "Pearls Rating System" adları ile pek çok bankacılık derecelendirme yöntemleri de bankacılık sektörünün riskini ölçmede kullanılmaktadır (Sarker, 2006:3).

CAMELS analizinin sahip olduğu üstünlüklerine rağmen bazı sınırlamaları mevcuttur. Birincisi, bankalar incelenirken iflase düşme riski olan bankalarla ilgili olarak durumun ciddiyeti hakkında yeterince bilgi verilmeyebilir. İkincisi, CAMELS analizinin hesaplama yöntemi bankaların iç işlemleri neticesinde oluşmakta, gelecekte muhtemelen problem çıkarabilecek lokal gelişmeler göz ardı edilmekte, hesap dışı bırakılmaktadır. Üçüncüsü ise analizde bankaların şuan ki içinde bulunduğu durum değerlendirilmekte olup gelecekte muhtemel kayıplara sebep olabilecek risk faktörleri dikkate alınmamaktadır (Rozzani ve Rahman, 2013: 37-38). Ayrıca, sistemin parametrelerinin

sübjektif olması bankaların gelecekleri ile ilgili tahmin kalitesi etkilenmekte, analiz yapıldığı süre zarfında finansal piyasaların özellikleri göz ardı edilmektedir (Sandoyan ve diğ, 2005, s.223)

Kaya (2001) de yaptığı çalışmada 1997 ve 2000 yılları için Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren 45 bankayı CAMELS analizi ile test etmiştir. İncelemeye alınan bu 3 yıllık süreçte Dünya ekonomisinde ve Türkiye ekonomisinde yaşanan olumsuzlukların etkisi ile bankaların almış olduğu CAMELS notu 2000 yılında 1997 yılına göre kötüleştiği görülmüştür. Bankaların aktif büyüklüklerine göre baktığımızda ise 1997 yılında küçük bankalar daha iyi performans gösterirken, 2000 yılında büyük bankalar daha başarılı olmuştur. Çalışmanın ikinci aşamasında, 1997 yılı mali verileri üzerinden yapılan çalışmada başarılı çıkan bankaların 1998 /2001 yılları arasında yaşanan ekonomik krizler neticesinde TMSF kapsamına alınıp alınmadığı kontrol edilmiştir. CAMELS analizi çalışmasında göreceli olarak başarılı olan görülen bankalardan sadece 4 tanesi sonra ki 3 yıllık dönemde TMSF kapsamına alınmıştır. Bu sonuca göre CAMELS performans notu yükseldikçe bankaların TMSF kapsamına alınma ihtimalinin düştüğü görülmüş, analiz öngörü gücünün iyi olduğu tespitine varmıştır.

Aytekin ve Sakarya (2013, s25-58) CAMELS analizi yöntemi ile BİST'te işlem gören mevduat bankalarının 2001 ve 2008 ekonomik krizlerinde finansal performanslarını ele almışlardır. Çalışma 12 bankayı kapsamış olup, sadece mevduat bankaları olarak sınırlandırılmıştır. İncelemeye konu olan yıllar hem yerel finans kriz olarak belirtilen 2001 yılı ekonomik krizi, hem de global kriz olarak belirtilen 2008 krizi dönemlerini içine almaktadır. Farklı dönemleri içine alan çalışmada, incelemeye konu bankalar için bu dönemlerde değişik sonuçlar elde edilmiştir.

Dinçer ve diğ. (2011, s.1531-1545) CAMELS analizini 2002 ile 2009 yılları arasında devlet, özel ve yabancı bankalar için uygulamış ve 2001 ve 2008 krizleri sonrası her 3 banka grubu için olumlu performans göstergelerine ulaşmıştır. Analiz sonuçlarına göre, 2001 krizinden ders alan ve yeniden yapılandırılan sektör, 2008 global krizinden özellikle karlılık açısından diğer gelişmiş ülke sektörlerine göre daha az etkilenmiş gözükmektedir.

Atikoğulları (2009) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren en güçlü 5 banka üzerinde 2001 sonrası dönem için CAMELS analizini uygulamış ve analiz

sonucunda bankaların sermaye yeterlilikleri ile likidite seviyelerinin kötüleştiği, bunun yanında karlılık ve yönetim kalitesi açılarından ise olumlu gelişmelerin olduğu tespit edilmiştir.

Çinko ve Avcı (2008) CAMELS analizinde 1996 ile 2000 yılları arasında uygulamıştır. Araştırmaya 44 banka dâhil edilmiş olup, bu bankaların 19 tanesi ilerleyen süreçte TMSF kapsamına alınmıştır. Araştırmada her yıl için tüm bankalar için CAMELS notları belirlenmiştir. Elde edilen veriler üzerinden diskriminant analizi, lojistik regresyon ve yapay sinir ağları modelleri ile incelenmiştir. Araştırmanın çarpıcı sonuçlarına göre, 2001 yılında TMSF'ye devredilen bazı bankaların faaliyetine devam eden bankalara göre daha başarılı CAMELS oranlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu analiz sonucu daha önce yapılan bazı çalışmalarla çelişki oluşturmuştur. Türkiye için 1998 ve 2001 yılları arasında ekonomik ve siyasi olarak birçok açıdan incelenmesi gereken özel bir dönemdir. 1998 yılında Asya ülkelerinden başlayan ve tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz ve bunun yerel ekonomi üzerinde ki etkileri çok farklı sonuçlar oluşturmuştur. Ayrıca bu dönemde bankacılık sektörünün yeterince denetlenmediği dikkate alınmalıdır. Bu dönemde bankaların en çok yaşadıkları problem, faiz ve döviz kurlarında aşırı dalgalanma nedeniyle likidite açıkları ve yabancı para pozisyonları açıklarıydı. Bankaların bazılarının TMSF kapsamına alınmasıyla, devlet yönetimi altına girmesi, mevduat sahibi müşterilerde güven algısını yeniden oluşturmuştur. Bu durumda bazı bankaların rasyolarında olumlu seyir gözlenmesi yaşanması muhtemeldir.

Sakarya (2010), İMKB'de faaliyet gösteren 6 yerli ve 7 yabancı banka olmak üzere 13 bankanın performanslarını CAMELS analizi ile 2005 ile 2007 yılları arasında incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; sermaye yeterlilik oranlarının(SYR oranı hariç) yabancı sermayeli bankalarda yerli sermayeli bankalara göre daha düşük olduğu, varlık kalitesinin paralel bir seyir izlemekle birlikte yabancı sermayeli bankalarda biraz yüksek olduğu, yönetim kalitesi ile ilgili olarak yabancı sermayeli bankaların oranlarının yerli sermayeli bankalarla hemen hemen paralel bir seyir izlediği, karlılık açısından yerli sermayeli bankaların daha iyi oldukları ancak Toplam Gelir /Toplam Gider açısından ise yabancı sermayeli bankaların daha iyi oldukları, likidite açısından yerli sermayeli bankaların daha iyi oldukları ve piyasa risklerine duyarlılık

noktasında ise yabancı sermayeli bankaların daha hassas oldukları tespit edilmiştir.

Roman ve Şargu (2013) CAMELS Analizini Romanya'da faaliyet gösteren 15 banka için gerçekleştirmiştir. 15 banka içerisinde en büyük olanı likidite göstergesi hariç diğer göstergelerde güçlü performans sergilemiştir. Bunun dışındaki bankalar CAMELS göstergelerinin bazısında iyi bazısında ise kötü yada ortalama performans göstermişlerdir.

Kumar ve diğ. (2012, s.9-14) Hindistan'da faaliyet gösteren 12 adet özel ve kamu bankasını 2000-2011 yılları arasında CAMELS analizi ile test etmiştir. Söz konusu 12 banka en likit ve geniş sermaye yapısına sahip CNX banka endeksinden seçilmiştir. Analiz sonucunda özel sektör bankalarının kamu bankalarına göre daha güçlü yapıya sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Kamu bankaları göreceli olarak daha zayıf ekonomik sağlık sergilemişlerdir. Çalışmaya göre, özel sektör bankaları belirtilen periyotta daha hızlı büyüme performansı sergilemiştir.

Christopoulos ve diğ. (2011, s.11-19) ABD'nin en büyük yatırım bankası olan Lehman Brothers'ı ekonomik krizi öncesi dönem olan 2003-2007 yılları arasında CAMELS analizine tabi tutmuş ve sonuçta banka kredilerinin şüpheli ve kötü, yönetimin isteksiz ve bankanın pek çok riske ve olumsuz koşullara karşı hassas olduğunu tespit etmiştir.

Gupta (2014, s.94-102) Hindistan'da faaliyet gösteren kamu bankalarını CAMELS analizine tabi tutmuş, bankaların birbirinden farklı sonuçlar elde ettiklerini, düşük dereceye sahip bankaların talep edilen standartlara ulaşması için performanslarını geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Rozzani ve Rahman (2013, s.36-45) Malezya'da faaliyet gösteren 19 konvansiyonel ve 16 katılım bankasını CAMELS analizi ile 2008-2009 yılları arasında değerlemiştir. Analiz sonuçlarına göre bankaların karlılıkları ile likidite yönetimi zayıf olarak derecelendirilmiştir. Zayıf karlılık derecesi katı borçlanma kriterlerine, likit yönetimindeki zayıflık ise bankaların likit ve likit olmayan varlıklarının dengesiz oranlarda bankalarda mevcut olmasına bağlanmıştır.

Mitrica ve diğ (2010, s.177-184) 2009 ve 2010 yılları için Romanya'da faaliyet gösteren tüm bankaları CAMELS analizine tabi tutmuştur. Yazarlar analiz sonucunda borç portföyü kalitesinde kötüleşmeyi tespit etmiştir.

Nimalathasan (2008, s.141-152) Bangladeş'te faaliyet gösteren 48 bankayı 1996 ile 2006 yılları arasında CAMELS analizi ile test etmiştir. Analiz sonucunda 3 banka güçlü, 31 banka tatmin edici, 7 banka normal, 5 banka marjinal ve 2 banka ise tatmin edici olmayan sonuç almıştır.

Puri (2014, s.1385-1392) Hindistan'da yarısı kamu bankası yarısı da özel banka olmak üzere 20 adet bankayı CAMELS analizi ile 2008 ile 2012 yılları arasında değerlemiş ve analiz sonucunda özel sektör bankaları ile kamu bankaları arasında finansal performans açısından önemli bir farklılık tespit edememiştir.

Baral (2005, s.41-55) CAMELS analizini Nepal'de faaliyet gösteren giriş bankalarında uygulamış, elde ettiği sonuçlara göre hiçbir banka geniş çaplı bir finansal şok karşısında sağlam ve sağlıklı olarak çıkmamıştır.

Abdullayev (2005, s.97-152) 2005 ile 2008 yılları arasında kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarını CAMELS analizine tabi tutmuştur. CAMELS etkinlik değerlerine kamu bankaları ilk, yerli bankalar ikinci, yabancı sermayeli bankalar ise üçüncü sırada kendilerine yer bulmuşlardır. Likidite açısından her 3 banka grubunun da zayıf etkin olduğu, piyasa riskine karşı duyarlılıkta ise her üç grubun artan değerlere sahip olduğu çalışmada ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda CAMELS analiz yönteminin gerek bankacılık sektörünün geneli gerekse tek tek bankaların performansı ile ilgilenen tüm profesyonel piyasa oyuncuları, yatırımcılar, risk yöneticileri ve araştırmacılara önemli bilgiler sağlayacağı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra bir erken uyarı sistemi şeklinde çalışarak bankaları sorunları büyümeden belirleme ve buna bağlı daha yoğun ve sık denetimi mümkün kılması açısından denetim otoriteleri tarafından da etkin bir şekilde kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Helhel ve Varshalomidze (2014, s.413-424) Çalışmalarında Gürcistan'da bulunan yerli sermayeli özel ticari bankaların CAMELS sistemiyle performans değerlendirmesini yapmışlardır. Analiz 2007/2013 yılları arasında Gürcistan'da faaliyet gösteren 6 özel bankayı kapsamaktadır. Gürcistan 1991 yılında komünizm çökmesi ile bağımsızlığı ilan etmiş, ekonomik açıdan henüz tam olarak gelişip açılmamış olması açısından özel bir duruma sahip olduğu belirtilmiştir. Bankacılık sektöründe 2012 yılından sonra özelleştirme kararı alınmış ve yabancı yatırımcılara kapısını açmıştır. Yapılan çalışmada Analiz sonuçlarına

göre; 2008- 2009 döneminde yaşanan ekonomik kriz ve Rusya ile savaşın ardından, araştırmaya dâhil olan bankaların hiç birinin her bileşen açısından bir iyileşme sağlayamadığı ve performanslarında bir gelişme kaydetmedikleri ortaya çıkmıştır.

Çağıl ve Mukhtarov (2014, s.77-94) Çalışmalarında Azerbaycan'da bulunan ticari bankaları CAMELS yöntemi ile performans değerlendirmesini yapmışlardır. Analiz 2007/2010 yılları arasını kapsamaktadır. İncelemeye 10 adet yerli ve 10 adet yabancı banka alınmış olup bu bankalar toplam bankacılık piyasasının %73'ünü oluşturmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda 2007 yılına göre 2010 yılında tüm banka gruplarında performans puanında düşüş ortaya çıkmıştır. Bunda 2008 ekonomik krizinin hem küresel piyasalarda hem de yerel piyasalardaki olumsuz etkisi sebep olmuştur. Her iki banka grubuna karşılaştırmalı olarak bakıldığında ise, yabancı sermayeli bankaların yerli sermayeli bankalara göre daha başarılı bir performans gösterdikleri belirlenmiştir.

Kandemir ve Arıcı (2013, s.61-87) Yapmış oldukları çalışmada 2001 ve 2010 yılları ele alınmıştır. Bankacılık sektörü kamu sermayeli, yerli sermayeli ve özel sermayeli bankalar olmak üzere 3 gruba ayrılarak, grup bazında karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bileşik CAMELS puanı üzerinde anlamlı karşılaştırma yapma imkânı görülmediği için, her bileşen özelinde ayrı ayrı karşılaştırma yapılmıştır. Sermaye bileşeninde tüm bankalar yasal sınırın oldukça üzerinde performans göstermiş olup, güçlü sermaye yapıları ile bankaların krizden korunmak amacıyla riskten kaçınan bir yapıya sahip oldukları vurgulanmıştır. Aktif kalitesinde yabancı sermayeli bankalar en iyi performansa sahipken kamu bankaları en düşük puanda kalmıştır. Yönetim kalitesine yine yabancı sermayeli bankalar olurken, karlılıkta kamu bankaları en iyi performansı gösteren banka olmuştur. Likidite yönünden ise yasal düzenlemelerin etkisi ile tüm bankaların ihtiyatlı bir politika izledikleri belirtilmiştir. Piyasa riskine duyarlılıkta yabancı bankalar faiz ve kur riskine en açık banka grubu olurken, kur riskinde kamu bankaları, faiz riskinde ise yabancı bankalar en sağlam banka grubu olarak ifade edilmiştir. Çalışmanın sonunda Türk Bankacılık sektörünün 2001 yılında yaşanan krizler sonrasında yeniden yapılanma sürecinde gayet başarılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. 2008 yılında küresel piyasalarda yaşanan finans krizinden en az etkilenen ülke olması buna örnek olarak gösterilmiştir.

Tükenmez ve diğerleri (2010, s.95-112) Çalışmada 2003 / 2007 yılları arasında kamu ve özel sermayeli bankalar CAMELS Performans değerlemesi modeliyle incelenmiştir. Çalışmaya 3 kamu bankası ve 5 özel sermayeli banka dâhil edilmiştir. İnceleme sonucunda 8 bankanın 5 tanesinin performans puanlarında artış gözlemlenmiştir. Kamu bankaları sermaye ve likidite kalemlerinde güçlü olarak çıkarken, özel sermayeli bankalar aktif kalitesinde, yönetimde ve karlılıkta daha başarılı olmuşlardır. Piyasa riskine duyarlılıkta ise yasal düzenlemeler ile tüm banka grupları yakın seviyede performans göstermiştir. Genel itibariyle incelenen dönemde bankaların performanslarında olumlu gelişmeler tespit edilmiştir.

Ecer (2013, s.171-189) Çalışmasında 2008 / 2011 yılları arasında Türkiye’de faaliyette bulunan 11 özel bankayı CAMELS performans yöntemiyle gri ilişki analizi yapmıştır. Çalışmayı CAMELS analizinde bulunan 6 değişken üzerinde değil, sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite olmak üzere 4 değişken üzerinden gerçekleştirmiştir. Analiz sonucuna göre özel bankaları kendi içerisinde sıralanmıştır. Fakat tüm değişkenlere ve bunları oluşturan alt oranlar aynı ağırlıkta hesaplamaya dâhil edilmesi analizin eksik yanı olarak görülmüştür.

Solak (2010) Çalışmasında Türk ticari bankacılık sektörünün 1995-2008 yılları arasındaki performansını CAMELS yöntemiyle ele almıştır. Çalışma 2001 krizinin öncesini ve sonrası alması nedeniyle önemlidir. Analiz sonucunda sektörün 2001 krizinden etkileri net şekilde görülmüştür. Kriz sonrasında

BDDK’nın kurulması ve yasal düzenlemelerin etkisiyle bankacılık sektörünün kontrol altına alındığı, siyasi istikrar ve makro ekonomik politikalar ile ticari bankaların performansının arttığı gözlemlenmiştir.

3. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışmanın amacını Türk Bankacılık Sektörünün geçmiş yıllar itibariyle gelişimini ve değişimini inceleyerek sektörü oluşturan bankaların performanslarının karşılaştırılması oluşturmaktır. Çalışmamızda ele aldığımız bankacılık sektöründe faaliyette bulunan 29 banka aşağıda ifade edildiği gibi 4 ana başlık altında toplanmıştır.

- Kamu Bankaları
- Yerli Özel Bankalar
- Yabancı Bankalar
- Katılım Bankaları

Grupların bu şekilde düzenlenmesi ile ;

- Kamu tarafından yönetilen bankaların geçmiş performansları özel bankalar ile karşılaştırılarak olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilebilecektir.
- Ülkemizde kurulu Yabancı Sermayeli Bankaların, Yerli Özel Bankalar ile arasındaki yönetim farklılıkları gözlemlenebilecektir.
- Faizsiz sisteme dayalı olarak faaliyetlerini sürdüren Katılım Bankalarının, faizli sisteme göre çalışan bankalar ile ayrıştığı noktalar ile güçlü ve zayıf yanları ele alınacaktır.

Çalışmaya dâhil olan BDDK’nın sitesinden alınan bankalar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo1: Çalışmaya Dâhil Olan Bankalar

KAMU		YERLİ ÖZEL		YABANCI ÖZEL		KATILIM	
1	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.	1	AKBANK T.A.Ş.	1	ALTERNATİFBANK A.Ş.	1	ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.
2	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	2	ANADOLUBANK A.Ş.	2	ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.	2	ASYA KATILIM BANKASI A.Ş.
3	TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	3	FİBABANKA A.Ş.	3	BANK OF TOKYO MITSUBİSHI UFJ TURKEY A.Ş.	3	KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.
		4	ŞEKERBANK T.A.Ş.	4	BURGAN BANK A.Ş.	4	TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI A.Ş.
		5	TEKSTİL BANKASI A.Ş.	5	CITIBANK A.Ş.		
		6	TURKISH BANK A.Ş.	6	DENİZBANK A.Ş.		
		7	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.	7	DEUTSCHE BANK A.Ş.		
		8	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	8	FİNANSBANK A.Ş.		
		9	TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	9	HSBC BANK A.Ş.		
		10	YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	10	ING BANK A.Ş.		
				11	ODEA BANK A.Ş.		
				12	TURKLAND BANK A.Ş.		

Çalışmamızda veriler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından düzenli olarak açıklanan sektör mali verileri ve rasyoları kullanılmıştır. Çalışmamız veri kapsam aralığı 2002 - 2013 yılları arasından oluşmaktadır.

Başlangıç yılının 2002 olarak alınmasının temel sebebi 1990'lı yılların Türkiye'de Finansal Piyasaların oldukça dalgalı bir seyir izlemesi, kırılğan mali piyasa nedeniyle 1994 ve 1998 yıllarında yaşanan ekonomik krizlerde 11 bankaya Tasarruf Mevduat Fonu tarafından el konulmasıdır. 1999 yılında 4389 sayılı Bankacılık Kanunu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun oluşturulmasına karar verilmiş, Ağustos 2000'de kurul göreve başlamıştır. 2001 yılında yaşanan Türkiye özelinde siyasi istikrarsızlıkla beraber ortaya çıkan Ekonomik kriz mali ve finans piyasaları olumsuz etkilemiştir. Yaşanan ekonomik krizler sonrasında BDDK ile birlikte bankacılık sektörünün düzenlemesi ve denetimi artırılmıştır. Bu nedenle 2002 yılı gerçek anlamda bankacılık sektörünün gözetim altına alındığı tarihtir.

Çalışmada 2002 yılı sonrasında bankaların mali verileri içerisinde yaşanan değişimleri gözlemleyerek yönetim politikaları değerlendirilecektir. Özellikle tüm dünyada yaşanan 2008 küresel ekonomik krizin Türk Bankacılık Sektörü üzerindeki etkileri

gözlemlenebilecektir. Bilindiği üzere bu krizde başta Amerika ve Avrupa'daki tüm bankalar mali sıkıntı yaşamıştır. Bunlardan bazıları iflaslarını açıklayarak faaliyetlerini sonlandırırken, birçoğu devlet yardımıyla ancak ayakta kalabilmiştir.

CAMELS performans analizi ile 2002-2013 yılları arasında Türk Bankacılık Sektörünün Sermaye Yeterliliği, Aktif Kalitesi, Yönetim Kalitesi, Karlılık, Likitide Yapısı ve Piyasa Risklerine Karşı duyarlılığı açısından, Kamu, Yerli, Yabancı ve Katılım Bankaları olarak ayrı ayrı ve karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Analizimizde kullanılan ana bileşenler ve bunları oluşturan Alt Oranları Tablo 2'de görülmektedir. Her bileşen için ayrı bir ağırlık oranı verilmiştir. Ağırlık oranları, bileşenlerin banka performansları üzerinde ki etkileri dikkate alınarak ağırlıklandırılmıştır. Ayrıca bileşenleri oluşturan alt oranlar yine kendi içlerinde önem paylarına göre ağırlıklandırılmıştır. İlk sütunda alt oranlar hakkında yapılacak değerlendirmelerde kullanılmak üzere kısaltmalar yapılmıştır. Karışıklığı önlemek adına her bileşenin baş harfleri alt oranlara sayı verilerek sınıflandırılmıştır. Son sütunda ise alt oranların ana bileşene etkilerinin olumlu veya olumsuz olması dikkate alınarak pozitif veya negatif olarak belirtilmiştir.

Tablo 2: Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Ağırlıkları

Kısaltma	Bileşen ve Oran Adı	Bileşen Ağırlığı	Oran Ağırlığı	İlişki Yönü
	(C) SERMAYE YETERLİLİĞİ	20%		
C1	Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Risk)		50%	+
C2	Özkaynaklar / Toplam Aktifler		30%	+
C3	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler		20%	+
	(A) AKTİF KALİTESİ	15%		
A1	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler		40%	+
A2	Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar		40%	-
A3	Duran Aktifler / Toplam Aktifler		20%	-
	(M) YÖNETİM KALİTESİ	15%		
M1	Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Nakdi Krediler (%)		40%	-
M2	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler (%)		30%	
M3	Toplam Personel Sayısı / Toplam Şube Sayısı (Kişi)		10%	-
M4	Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı		10%	-
M5	Krediler / Toplam Şube Sayısı		10%	-
	(E) KARLILIK	15%		
E1	Dönem Net Karı / Toplam Aktif		30%	+
E2	Dönem Net Karı / Özkaynaklar		30%	+
E3	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler (%)		20%	+
E4	Ücret ve Komisyon Gelirleri / İşletme Giderleri (%)		20%	+
	(L) LİKİTİDE	20%		
L1	Likitide Yeterlilik Oranı		40%	+
L2	Likit Aktifler / Toplam Aktifler		20%	+
L3	Krediler / Toplam Aktifler		20%	+
L4	3 Ay Vadede Faize Duyarlı Aktifler/3 Ay Vadede Faize Duyarlı Pasifler		20%	-
	(S) PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK	15%		
S1	YP Aktifler / YP Pasifler		40%	-
S2	Net Faiz Geliri (Gideri) / Ortalama Toplam Aktifler (%)		40%	-
S3	3 Ay Vadede Faize Duyarlı Aktifler / 3 Ay Vadede Faize Duyarlı Pasifler		10%	-
S4	Yabancı Para Net Genel Pozisyon		10%	-

3.1. Analiz Metodu

1. Adım Sektör Verilerinin Temini: Bankacılık sektörünün yıllar itibariyle mali verileri ve rasyoları temin edilerek referans değer oluşturulmuştur.

2. Adım Banka Grup Verilerinin Temini: Oluşturulan 4 banka grubu için yıllar itibariyle mali verileri ve rasyoları temin edilmiştir.

3. Adım Endeks Değerini Bulma: Banka verilerinin sektör verilerine yüzdelik olarak oranlanması yapılmıştır.

4. Adım Sapma Değerini Bulma: Endeks değerinin alt oranın pozitif veya negatif

olmasına göre 100 baz puana olan uzaklığı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

*İlişki yönü pozitifse endeks değerinden 100 baz puan çıkarılır.

*İlişki yönü negatifse 100 baz puandan endeks değeri çıkarılır.

5. Adım Sapma Değerlerinin Ağırlıklandırılarak Toplanması: Her alt oran için bulunan sapma değerler kendilerine verilen ağırlık oranlarına ile çağrılarak bileşenin toplam değerine ulaşılır.

6. Adım Ana Bileşen Değerlerinin Kendi Ağırlıkları Göre Toplanması: Her Ana Bileşen toplamları, ana birleşene verilen ağırlık oranına göre toplanması yapılmıştır.

7. Adım CAMELS Notu Oluşturulması: CAMELS Analizi oluşturan 6 bileşenin ağırlıklandırılmış oranlarının toplamı, yukarıda belirtilen 6 aşamalı süreç ile her bir banka grubu için birleşik CAMELS notu oluşturulur. Bankaların CAMELS notları aşağıda verilmiştir.

Çalışmada 7. Adım olan CAMELS Notu oluşturulması yapılmaksızın, banka grupları birleşik CAMELS notu üzerinden değerlendirilecektir.

4. ANALİZ SONUÇLARI

4.1. Bankaların Camels Notları

Analiz sonuçları 4 ana gruba bölünen bankacılık sektörünün genel sektör eğilimlerine göre durumunu göstermektedir. Sektörün CAMELS notu 0 (sıfır) olacağı için artı değerler sektöre ortalamalarına göre daha iyi durumda olduğunu, eksi değerler ise sektör ortalamalarına göre daha kötü durumda olduğunu göstermektedir.

91

Tablo 3: Banka Grup Bazında Bileşik CAMELS Notu

GRUP / YIL	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	-22,77	-9,33	16,19	20,29	8,68	6,50	3,69	4,27	0,36	3,58	0,31	1,93
YERLİ ÖZEL	12,73	7,25	-13,03	-10,01	-0,78	-0,06	0,56	1,54	1,62	-1,18	2,48	2,97
YABANCI	17,22	16,54	10,56	6,63	3,41	0,68	-2,49	-5,79	-5,47	-5,37	-6,22	-8,50
KATILIM					0,04	-4,42	5,36	1,53	-4,51	-8,04	-5,14	-9,59

Toplam bileşenler açısından banka gruplarını, 2001 krizi sonrasında başlangıç dönemi, 2008 krizini ara dönem ve son 3 yıllık dönemi sonuç periyodu olarak değerlendirdiğimizde;

Başlangıç döneminde Kamu Bankalarının sektör ortalamasının altında negatif nota sahip olduğu görülmektedir. Sonraki dönemde Kamu Bankaları hızla bilançolarını düzeltirken, Yerli Özel bankalarda not düşüşü görülmüştür. 2008 krizinde Yabancı Bankaların görünümde bozulma dikkat çekmektedir. Katılım Bankaları ise güçsüz sermaye yapıları nedeniyle olarak sektör ortalamalarının altında kalmıştır. Son 3 yıllık süreçte Kamu ve Yerli Özel Bankaların sektör ortalamasının üzerinde güçlü bir yapıya sahip olduğu gözlenmektedir. Yabancı ve Katılım bankalarında ise analiz notu negatif olarak gerçekleşmiştir.

Kamu Bankaları 2001 krizinde yönetim kalitesi olarak özel bankaların oldukça gerisinde kalmıştır. Yüksek takip oranı karlılığı ve sermaye yapısını olumsuz yönde etkilemiştir.

İzleyen yıllarda ise gerçekleşen hızlı düzelme ise dikkat çekicidir.

Özel sermayeli bankalar arasında Yerli Bankalar ile Yabancı Bankaları karşılaştığımızda, yerli bankalar tecrübeleri ve piyasa hâkimiyetleri ile yönetim kalitesinde ve karlılıkta yabancı bankaların üzerinde performans göstermiştir. Ayrıca Yabancı Bankaların son yıllarda artan takip oranları ise önemli bir değişken olmuştur.

Türk Bankacılık sektörü içerisinde faizli ve faizsiz sistemi tam olarak karşılaştırma imkânı bulunmamaktadır. Faizsiz Bankacılık toplan bankacılık sistemi içerisinde %5-%6 paya sahiptir. Sermaye yapılarının güçsüz olması ve sektörde faizsiz bankacılık enstrümanlarının yetersiz kalması bunda önemli etkiye sahiptir. Fakat Katılım Bankalarının yönetim kalitesi olarak kendilerini geliştirmesi gereklidir.

CAMELS bileşen notu banka grupları hakkında bizlere genel değerlendirme imkânı sunmaktadır. İnceleme yapılan yıllarda banka gruplarının notlarında yaşanan değişimin hangi bileşenlerden ve alt kalemlerinden kaynaklandığını analiz etmek, bizlere bankalar hakkında daha detaylı değerlendirme imkânı sunacaktır.

4.2.İlk Bileşen Sermaye (C)

İlk bileşenimiz olan Sermaye "C" ile banka gruplarının sermaye yeterlilikleri ve öz kaynak / aktif dengesi değerlendirilmiştir. Analizimizde bileşen ağırlığı %20 olarak değerlendirmeye alınmıştır. Tablo 4'te grup bazında bankaların sermaye bileşeni notlarını göstermektedir.

Tablo 4: Banka Grup Bazında (C) Sermaye Yeterliliği Notu

(C) SERMAYE YETERLİLİĞİ	C	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	C	4,53	6,36	7,13	12,72	10,20	5,16	3,07	1,71	1,51	1,65	1,52	0,87
YERLİ ÖZEL	C	-1,90	-2,15	-1,85	-3,52	-3,18	-1,55	-1,40	-0,63	-0,43	-0,74	-0,45	-0,07
YABANCI	C	11,20	9,54	2,32	-2,01	-2,05	-0,55	0,12	0,38	-0,37	-0,83	-0,99	-1,02
KATILIM	C					-11,74	-11,98	-10,31	-4,22	-3,55	-6,68	-2,80	-8,12

Kamu Bankaları güçlü öz kaynakları ve aktif yapısı banka grupları arasında en yüksek bileşen notuna sahip banka grubu olmuştur. Son dönemde Yerli Özel ve Yabancı Bankalar benzer orana sahipken, Katılım Bankaları zayıf öz kaynak yapıları nedeniyle sektör ortalamalarının oldukça altında kalmışlardır.

Sermaye Yeterliliği olan C bileşeni içerisinde en önemli alt oran Sermaye Yeterlilik Rasyosudur. (SYR) Tüm dünyada bankaların

mevcut kredilerinin değerlendirilmesinde Basel 1 ve Basel II'de temel ölçüm değeri Sermaye Yeterlilik Rasyosu olarak kabul edilmiştir. Sermaye yeterlilik rasyosu; yasal sermaye ve risk ağırlıklı varlıklar esas alınarak hesaplanır (Ceylan ve Korkmaz, 2012:37). Bu rasyo Basel kriterlerine göre % 8'den mutlaka yüksek olmalıdır. Aşağıda bu rasyonun formülü verilmiştir.

92

$$\frac{\text{Toplam Sermaye}}{\text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski} + \text{Operasyonel Risk}} \geq \%8$$

Sermaye Yeterlilik Rasyosu bankaların özkaynakları ölçüsünde risk almalarına imkân tanımakta ve buna bir sınır ölçütü getirmiştir. Kredi riski, verilen kredilerin teminat yapısı ve kredi kullanılan firmaların derecelendirilmesine göre hesaplanmaktadır.

Piyasa ve Operasyonel Risk bankaların kendi özelinde belirlenmektedir. Tablo 5'te analizimize konu olan 2002 -2013 yılları arasında sektör ve banka gruplarının SYO'ları görülmektedir.

Tablo 5: Sektör ve Banka Grup Bazında Sermaye Yeterlilik Oranı (SYR)

Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Risk)	C1	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	C1	25,12	30,93	28,24	23,73	21,90	18,94	17,99	20,62	18,97	16,55	17,86	15,28
KAMU	C1	39,13	53,25	50,59	50,74	39,49	26,86	22,96	24,56	22,03	18,86	20,07	16,14
YERLİ ÖZEL	C1	19,74	23,70	22,18	17,33	17,73	17,26	16,39	19,61	18,10	15,48	17,04	14,84
YABANCI	C1	32,34	36,90	24,37	16,79	16,45	15,28	16,39	19,61	18,10	15,48	17,04	15,25
KATILIM	C1	-	-	-	-	12,45	16,51	16,13	15,21	15,27	15,07	14,04	13,97

Katılım bankaları grubu dışında ana alt gruplarda gayet yüksek değerlerden azalış eğilimi gözlemlenmektedir. Bunun temel nedeni özellikle faizli bankaların 2002 yılı ve öncesinde piyasaya kredi vermekten çok devletin finansman ihtiyacını karşılamaya yönelerek aktiflerde tahvil ve bono bulunmasıdır. BASEL kapsamında devlete

verilen borçlar, tahvil ve bonolar için sermayeden karşılık ayırmak gerekmemektedir, diğer bir ifadeyle bu varlıkların risk ağırlığı % 0 olarak belirlenmiştir. Tüm sektörlerde 2008 ekonomik krizinin etkisi ile piyasa kredilerinin azalarak, kamuya verilen borçların artmasının etkisiyle sermaye yeterlilik rasyosunda 2009 yılında artış gözlemlenmektedir. 2010 yılı ve

sonrasında düşüşün devam etmiş olduğu gözlemlenmektedir. 2013 yılı itibarıyla sektör ortalaması %15.28 ile en düşük seviyeye düşmüştür.

Bankacılık sektörleri arasında karşılaştırma yaptığımızda Kamu Bankaları incelenen dönemler itibarıyla en yüksek orana sahip olan bankalardır. Bunda kamu banka yönetimlerinin ihtiyatlı politikaları neden gösterilebilir. Yerli Özel ile Yabancı Özel bankaların paralel bir eğilim gösterdiği görülmektedir. Bu bankalar piyasa şartları çerçevesinde hareket etmektedirler. Katılım Bankaları tüm sektörler içerisinde en düşük sermaye yeterlilik oranı ile faaliyetlerini

sürdürmektedir. Bunun temel nedeni, katılım bankalarının aktiflerinde faizli enstrümanlar, devlet tahvili ve hazine bonusu bulunduramamalarıdır. Aktiflerinde en büyük pay yaklaşık % 75 ile kredilerden oluşmaktadır. Bu nedenle yüksek kredi riskine esas tutar nedeniyle sermaye yeterlilik oranları yasal sınırlara yakın seyretmektedir.

İkinci alt kaleminiz olan Özkaynaklar / Toplam Aktifler rasyosu aşağıda Tablo 6'da verilmiştir. Bu oran bankaların özkaynakların toplam aktifleri karşılama oranını vermektedir. Bankaların güçlü özkaynaklarının bulunması olumlu etki oluşturacağından değerlendirme pozitif olarak katılmıştır.

Tablo 6: Sektör ve Banka Grup Bazında Özkaynaklar / Toplam Aktifler Oranı

Özkaynaklar / Toplam Aktifler	C2	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	C2	12,08%	14,23%	15,00%	13,44%	11,91%	13,04%	11,80%	13,30%	13,37%	11,88%	13,27%	11,18%
KAMU	C2	10,34%	12,57%	13,50%	14,98%	14,28%	14,19%	12,09%	12,96%	13,16%	12,13%	13,57%	11,46%
YERLİ ÖZEL	C2	12,80%	14,87%	15,70%	12,49%	10,56%	12,30%	11,26%	13,15%	13,44%	11,79%	13,30%	11,38%
YABANCI	C2	20,55%	23,66%	19,75%	14,51%	12,03%	13,84%	12,92%	14,48%	13,53%	11,72%	12,66%	10,18%
KATILIM	C2	0,00%	0,00%	0,00%	9,56%	11,34%	12,16%	14,47%	13,14%	12,59%	11,03%	10,50%	9,19%

Tabloda sektör ortalamalarının 2001 krizi sonrasında kaybedilen öz kaynakların hızla iyileştirilmesi ile 2004 yılına kadar %2.92 puan artışla %15'e kadar yükseldiği görülmektedir. 2005 yılından itibaren bankaların aktiflerinin hızla büyümesi ile rasyo azalış trendine girmiştir. 2008 Ekonomik Krizinin etkisi ile 2009 yılında %1,5 puan artış göstermiştir. 2013 yılı ile birlikte %11.18 ile en düşük seviyede olduğu gözlenmektedir. Bankacılık sektörünün kriz dönemlerinde aktiflerinde yaşanan azalış oranı yükseltirken, ekonominin iyileşme sürecinde özkaynaklardan daha hızlı artan aktif yapısı nedeniyle oran azalmaktadır. Bu gelişim ekonominin iyi olduğu süreçlerde bankaların daha çok risk aldıklarını göstermektedir.

Alt sektörler için baktığımızda kamu bankaları güçlü özkaynak yapıları ile bir miktar önde

olmakla birlikte yerli özel bankalarla paralel bir eğilim göstermiştir. Yabancı bankaların özkaynak bakımından kamu ve yerli bankalara göre daha düşük seviyede kaldığı görülmektedir. Katılım Bankacılığı ise Özkaynaklar/ Toplam aktif oranı tüm sektörler içerisinde en düşük orana sahip sektör olarak gerçekleşmiştir. Bu durum katılım bankalarının özkaynaklarının toplam aktiflere göre yetersiz seviyede olduğunu göstermektedir.

Öz kaynaklardan duran varlıklar çıkarılarak elde edilen sektörün likit varlıklarının özkaynaklarına oranı aşağıda Tablo 7'de ele alınmıştır. Bu rasyo ile amaç aktif içerisinde yer alan duran varlıkların inceleme dışında tutulması ile likit varlıkların özkaynakların oranlaması yapılmıştır.

Tablo 7: Sektör ve Banka Grup Bazında (Özkaynak-Duran Aktifler) / Toplam Aktifler

(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	C3	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	C3	8,48%	10,92%	12,23%	11,55%	10,43%	11,68%	10,49%	12,10%	12,39%	11,05%	12,51%	10,50%
KAMU	C3	8,09%	10,49%	11,66%	13,42%	12,99%	13,00%	10,90%	11,95%	12,37%	11,43%	12,96%	10,91%
YERLİ ÖZEL	C3	8,25%	10,69%	12,28%	10,40%	8,87%	10,75%	9,87%	11,89%	12,39%	10,93%	12,51%	10,70%
YABANCI	C3	17,23%	20,83%	17,71%	12,79%	11,01%	12,85%	11,66%	13,12%	12,44%	10,76%	11,70%	9,26%
KATILIM	C3	0,00%	0,00%	0,00%	7,27%	9,66%	10,67%	12,34%	10,90%	11,17%	9,56%	8,86%	7,93%

Tablo 7'ye baktığımızda sektör ortalamaları ve banka gruplarında benzer bir eğilim gözlenmiştir. Kamu, yerli özel ve yabancı bankalarda duran varlıkların çıkarılması oranı Tablo 7'ye göre % 1 ve altında etkilerken katılım bankalarında bu oran %1'in üzerinde etki etmiştir. Bankacılık sektörü özellikle 2001 krizi sonrası duran varlık yatırımlarını sınırlamış, şubeler genellikle kiralanmak suretiyle açılmıştır. Bu durum aktif yapılarının daha likit olmasını sağlamıştır.

4.3. İkinci Bileşen Aktif (A)

İkinci bileşen olan (A) Aktif Kalitesi ile öncelikle sektörün verdiği kredilerin aktif içerisindeki payı ve kredilerin takip oranı analiz edilmiştir. Ayrıca duran varlıkların toplam varlıklara oranı ile aktifin likit yapısı ölçülmüş olacaktır. Tablo 8'de grup bazında bankaların Aktif Kalitesi bileşen değerleri vardır.

Tablo 8: Banka Grup Bazında (A) Aktif Kalitesi Notu

(A) AKTİF KALİTESİ	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	-9,01	-2,65	0,76	2,12	2,30	3,02	1,65	1,79	2,13	2,48	0,78	1,83
YERLİ ÖZEL	5,37	5,92	5,72	5,75	5,26	4,96	4,87	5,05	4,98	4,79	4,73	4,76
YABANCI	8,17	8,36	8,20	7,00	7,96	7,23	5,33	5,22	4,54	3,62	3,33	2,91
KATILIM	3,00	3,00	3,00	7,30	6,75	5,84	2,95	4,59	5,12	2,59	2,05	1,04

Kamu bankaları 2001 krizinde yüksek kredi batık oranı nedeniyle eksi puan almıştır. Sonraki yıllarda düzelleme yaşanmış ancak, 2008 krizinin aktif yapısını tekrar bozduğu görülmektedir. Yerli Özel bankalar ise yıllar itibarıyla başarılı aktif yapıları ve kredi politikaları ile başarılı performans göstermektedirler. Yabancı bankalar ilk yıllardaki düşük takip oranlarını koruyamamaları nedeniyle azalan puan sergilemektedirler. Katılım bankaları ise

yetersiz aktif büyüklükleri ve yüksek takip oranları nedeniyle en düşük puan alan grup görüntüsüne sahiptir.

Aktif kalitesi ölçümünde ilk alt kalemimiz toplam aktiflerin toplam kredi ve alacaklarına oranlanmasıdır. Tablo 9'da bu rasyo sektör ve banka grup bazında gösterilmektedir. Bu oran bizlere toplam aktif içerisinde kredilerin payını göstermektedir. Bankacılık sektörünün genel yapısı gereği kredilerin aktif içerisinde yüksek pay alması olumlu olarak algılanmaktadır.

Tablo 9: Sektör ve Banka Grup Bazında Toplam Kredi ve Alacaklar / Toplam Aktifler

Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	0,23	0,27	0,32	0,38	0,44	0,49	0,50	0,47	0,52	0,56	0,58	0,60
KAMU	0,14	0,17	0,21	0,27	0,33	0,38	0,41	0,41	0,48	0,53	0,54	0,58
YERLİ ÖZEL	0,29	0,32	0,39	0,44	0,47	0,51	0,52	0,47	0,52	0,57	0,59	0,62
YABANCI	0,32	0,37	0,44	0,51	0,56	0,61	0,60	0,60	0,60	0,59	0,62	0,61
KATILIM	-	-	-	0,65	0,68	0,72	0,68	0,70	0,71	0,69	0,68	0,65

Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler oranına bakıldığında yıllar itibarıyla sektör ve bankaların benzer yükseliş trendi içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. 2000'li yıllar başında kredilerin aktif içerisindeki payı %30 seviyesinde iken, devlet iç borçlanmalarının düşmesi ile kredilerin payı hızla yükselmiş ve %60'lar seviyesine yükselmiştir. Bu ölçüm kaleminde Katılım bankaları ise ilk yıllardan itibaren faizli enstrüman olması nedeniyle devlete borç verememeleri nedeniyle aktif içerisindeki kredi payı %65 ve üzerinde

seyretmiştir. Bu kalem analizimizde bankaların aktiflerinin ne kadarını gerçek faaliyet konusu içerisinde kullandığını göstermektedir. Sektör ortalamaları ile banka grupları arasında farklılaşmaları görmemize fayda sağlamaktadır.

Analizimizde varlık kalitesini en iyi şekilde ölçmemize yardımcı olan alt kalem ise Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar oranıdır. Bankaların aktifinde en büyük paya sahip olan kredilerde olası bir tahsilat sorununu göstermektedir.

Tablo 10: Sektör ve Banka Grup Bazında Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar

Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	7,63%	1,49%	0,76%	0,57%	0,40%	0,48%	0,77%	0,91%	0,62%	0,57%	0,73%	0,67%
KAMU	17,59%	1,90%	0,53%	0,24%	0,17%	0,16%	0,46%	0,60%	0,41%	0,35%	0,66%	0,51%
YERLİ ÖZEL	4,63%	1,38%	0,84%	0,62%	0,49%	0,55%	0,75%	0,69%	0,49%	0,55%	0,62%	0,66%
YABANCI	1,27%	0,95%	0,82%	0,99%	0,40%	0,64%	1,22%	1,93%	1,29%	1,00%	1,16%	0,97%
KATILIM	0,00%	0,00%	0,00%	1,84%	1,39%	1,64%	2,14%	1,61%	1,06%	1,11%	0,79%	1,34%

Tablo 10'a bakıldığında 2001 krizi sonrasında özellikle kamu bankalarında yüksek takip oranı dikkat çekicidir. Sonraki yıllarda hızlı düzelmeye ise başarılı bir performans göstergesidir. Benzer trend yerli özel bankalarda da gözlenmekte olup, dalgalanma boyutu kamunun çok altında kalmıştır. Yabancı Sermayeli Bankalar ve Katılım Bankaları ise sürekli sektör ortalamasının üzerinde kalmışlardır. Bu durum iki banka grubunun

kredi politikasının diğer banka gruplarına göre kötü olduğunun bir göstergesidir.

Aktif kalitesi incelenirken son alt kalemimiz Duran Aktifler / Toplam Aktifler rasyosudur. Bu sayede bankaların varlıkları içerisinde duran varlık payları incelenmiştir. Bankaların asıl faaliyet konularına yoğunlaşmaları açısından duran varlıklara çok fazla yatırım yapmaları istenmemektedir. Bu nedenle negatif olarak algılanmıştır

Tablo 11: Sektör ve Banka Grup Bazında Duran Aktifler / Toplam Aktifler

Duran Aktifler/ Toplam Aktifler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	3,60%	3,32%	2,77%	1,89%	1,48%	1,36%	1,31%	1,19%	0,97%	0,82%	0,77%	0,69%
KAMU	2,25%	2,08%	1,85%	1,56%	1,30%	1,20%	1,19%	1,00%	0,79%	0,70%	0,61%	0,55%
YERLİ ÖZEL	4,55%	4,18%	3,41%	2,09%	1,70%	1,55%	1,40%	1,26%	1,05%	0,85%	0,79%	0,68%
YABANCI	3,31%	2,83%	2,04%	1,72%	1,01%	0,99%	1,26%	1,35%	1,08%	0,97%	0,96%	0,92%
KATILIM	0,00%	0,00%	0,00%	2,30%	1,68%	1,49%	2,13%	2,24%	1,42%	1,47%	1,64%	1,26%

Tablo 11'e bakıldığında, ilk dönemlerde duran varlıkların toplam varlıklar içerisindeki payı sektörde %3 seviyelerinde iken, yıllar geçtikçe bu oran kademeli olarak düşüşle sektör ortalamasında %0,69 seviyesine kadar gerilemiştir. Katılım bankaları ve Yabancı Bankaların bu oranları tüm yıllarda sektör ortalamasının üzerinde kalmışlardır. Yerli özel bankalar ise sektör ortalamasının son yıl hariç hep üzerinde değerlere sahiptir. Kamu bankalarının değerleri ise yerli özel bankaların

tersine tüm yıllarda sektörün ortalamasının hep altında kalmıştır.

4.4. Üçüncü Bileşen Yönetim Kalitesi (M)

Analizin üçüncü bileşeni olan Yönetim Kalitesi (Management) %15 etki oranına sahiptir. Kredi takip oranı, faiz dışı gelir/gider oranı ve şube başına kredi, mevduat, personel sayısı yönetim kalitesini değerlendirmemize yardımcı olacaktır. Aşağıda Tablo 12'de grup bazında yönetim kalitesi ayırımına dair değerler hesaplanıp verilmiştir.

Tablo 12: Banka Grup Bazında (M) Yönetim Kalitesi Notu

(M) YÖNETİM KALİTESİ	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	-7,43	-6,77	-3,81	-2,22	-2,11	-1,39	-1,22	-0,16	-0,36	-0,55	-1,53	-0,62
YERLİ ÖZEL	3,04	2,58	1,03	0,47	0,04	-0,44	-0,04	0,01	0,58	0,47	1,11	0,69
YABANCI	4,12	3,64	2,61	1,61	1,90	1,29	0,29	-0,83	-2,01	-1,98	-2,35	-1,89
KATILIM				2	2,24	0,57	-0,58	0,85	0,23	-0,79	-0,19	-0,92

Yönetim Kalitesi değerlendirmesinde Analizin ilk yarısında Yerli Özel ve Yabancı Bankalar başarılı bir performans gösterirken 2008 krizi

dengeleri değiştirmiştir. Kriz ile artan takip oranları bu noktada temel belirleyici olmuştur.

İkinci yarından itibaren özellikle Yabancı Banka grubu takip oranı nedeniyle en kötü notu

alırken, Kamu bankalarındaki düzelme dikkat çekicidir. Son yıllarda ağırlıklarına göre oluşan puanlamada Yerli Özel bankalar düşük takip oranı ve faiz dışı gelir / gider oranındaki başarılı performansı ile 0,69 puan alırken,

Kamu bankaları -0,62, Yabancı bankalar -1,89 ve Katılım Bankaları -0,92 puan almıştır.

Yönetim kalitesini incelerken ilk alt kalemimiz olan Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Nakdi Krediler oranı banka üst yönetimini kredi politikasını en iyi şekilde değerlendirme imkânı sunmaktadır. Takip oranının yüksek olması olumsuz bir durum oluşturması nedeniyle negatif olarak yorumlanmaktadır. Tablo 13 bu rasyo ile ilgili verileri içermektedir.

Tablo 13: Sektör ve Banka Grup Bazında Takipteki Alacaklar / Toplam Nakdi Krediler

Takipteki Alacaklar (Brüt) / Toplam Nakdi Krediler (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	17,03	11,50	5,99	4,72	3,73	3,48	3,67	5,27	3,66	2,70	2,86	2,75
KAMU	35,42	23,75	9,43	6,96	4,87	3,95	3,68	4,27	3,23	2,47	3,07	2,68
YERLİ ÖZEL	8,88	6,57	4,88	4,05	3,54	3,52	3,51	5,18	3,27	2,43	2,28	2,38
YABANCI	4,84	4,54	3,32	3,92	2,82	3,06	4,09	6,81	5,35	3,90	4,23	3,87
KATILIM	0,00	0,00	0,00	4,09	3,51	3,36	4,39	4,70	3,47	3,08	3,01	3,42

Analizin ilk yıllarında takip oranlarının yüksekliği dikkat çekicidir. 2001 krizi sonrasında reel ekonomide yaşanan olumsuzluklar sektörün takip oranlarını yükseltmiştir. Özellikle kamu bankaları %35'e varan takip oranları ile en yüksek seviyede kalmıştır. Yerli bankalar %8,88 ile ikinci sırada yer alırken Yabancı bankalar daha temkinli bir kredi politikası izlendiğini göstermektedir. İlerleyen yıllar itibarıyla takip oranları sektör ortalamasından %3'ün altına inerken Yabancı Bankalar ve Katılım bankaları sektör ortalamasının üzerinde yer almaktadırlar.

Yönetim kalitesini incelerken ikinci alt kalemimiz olan Faiz Dışı Gelir / Faiz Dışı Gider

bankaların faiz dışında sunmuş olduğu bankacılık enstrümanlarından elde etmiş olduğu gelirlerin faiz dışındaki giderleri karşılama oranını göstermektedir. Banka hissedarları bankalarda bu oranın %100 olmasını diğer bir ifadeyle başta personel olmak üzere tüm faaliyet giderlerinin faiz geliri dışında elde edilen gelirlerden karşılanmasını amaçlamaktadırlar. Böyle bankaların ana faaliyet konusu olan kredi ve mevduat faizleri arasındaki gelir banka hissedarlarına net olarak kalacaktır. Bu nedenle oranın yüksek olması bankalar için olumlu olup, etkisi pozitif olarak değerlendirilmiştir. Tablo 14 bu rasyonun verilerini içermektedir.

Tablo 14: Sektör ve Banka Grup Bazında Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler

Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	92,7	98,5	90,2	85,8	94,7	94,2	95,3	94,2	96,2	97,7	95,9	96,4
KAMU	73,6	87,7	78,4	92,9	84,1	80,6	76,0	80,2	84,9	80,8	76,1	84,0
YERLİ ÖZEL	95,5	100,1	90,5	81,3	93,9	94,1	95,9	95,9	98,0	98,8	97,7	97,7
YABANCI	93,4	97,6	97,8	95,5	97,8	96,5	96,5	93,8	93,9	96,6	93,9	95,9
KATILIM	0,0	0,0	0,0	106,2	122,7	92,0	95,5	91,8	94,0	95,8	92,0	95,2

Bu kalemde Yerli Özel, Katılım ve Yabancı bankalarının başarılı bir performans gösterdiği Kamu Bankalarını ise yıllar itibarıyla iyileşen bir trend göstermesine rağmen sektör ortalamasının altında kaldığı gözlenmektedir. Bu durum kamu bankalarının faaliyet giderlerinin şube sayısının ve buna bağlı olarak personel sayısının fazla olması nedeniyle yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Yönetim Kalitesi açısından kredi ve mevduat büyüklüğünün şubeler üzerinde eşit dağılması, yaygın şube ağı ile müşterilere iyi hizmet sunulması önemli bir kriterdir. Bu çerçevede şube başına mevduat ve kredi büyüklüklerinin sektör ortalamasının altında kalması olumlu olarak yorumlanmış, yüksek olması durumda ise negatif olarak hesaplanmıştır. Tablo 15 yönetim kalitesini incelerken üçüncü alt kalemimiz şube başına düşen toplam mevduat miktarını vermektedir.

Tablo 15: Sektör ve Banka Grup Bazında Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı

<u>Toplam Mevduat / Toplam Şube Sayısı (Bin TL)</u>	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	22.219	25.553	30.723	38.320	42.167	46.263	51.859	54.480	63.143	67.302	71.781	82.112
KAMU	24.053	28.392	35.941	44.291	48.231	54.850	65.635	73.343	82.537	78.413	81.358	92.365
YERLİ ÖZEL	21.564	24.413	28.052	36.618	42.822	48.894	55.464	56.472	65.442	70.311	74.742	86.011
YABANCI	13.456	14.799	22.343	25.915	28.729	31.047	30.676	31.632	38.043	47.110	53.893	62.572
KATILIM	-	-	-	26.443	30.667	33.205	35.967	42.637	56.855	60.432	64.066	68.660

Sektör ortalaması açısından, şube sayılarının artmasına rağmen 11 yıllık süreçte şube başına mevduatta gözlenen yaklaşık 3 kat artışı; tasarrufların artmasına, enflasyonun düşmesine bağlı olarak tüketim yerini birikimin almasına ve halkın tasarruflarını bankalarda değerlendirme alışkanlıklarının artmasına bağlayabiliriz. Yabancı bankalar ve Katılım Bankaları sektör ortalamalarının

altında kalmıştır. Bunun nedenlerinin başında bu grupta yer alan bankaların Kamu ve Yerli Özel bankalara göre sektöre daha geç girmeleri, hızlı şubeleşmeye bağlı olarak şube başına büyüklükler ortalama altında kalmıştır.

Tablo 16 yönetim kalitesini değerlerken dördüncü kriter olarak belirlenen şube başına düşen kredi miktarını vermektedir

Tablo 16: Sektör ve Banka Grup Bazında Krediler / Toplam Şube Sayısı

<u>Krediler / Toplam Şube Sayısı</u>	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	9.702	12.342	17.034	25.130	31.323	38.491	43.688	43.898	55.891	67.970	76.130	93.676
KAMU	8.159	9.714	12.240	18.091	23.722	30.979	40.287	46.466	59.791	69.681	75.427	97.599
YERLİ ÖZEL	10.552	13.902	19.586	28.779	35.896	45.327	50.766	47.644	60.647	74.077	83.839	102.02
YABANCI	11.796	13.710	22.987	26.941	31.187	36.699	34.333	34.401	42.823	52.546	60.753	72.807
KATILIM	-	-	-	25.034	29.360	35.168	37.949	40.458	55.290	62.080	67.230	74.093

Şube başına mevduat kaleminde yaşananın benzer bir durum, şube başına krediler kaleminde gözükmemektedir. Analizin yapıldığı yıllar itibariyle sektör ortalaması 10 kat artış göstermiştir. Bu yıllar içerisinde faiz oranlarındaki düşüş, bireylerin ve şirketlerin borçlanma isteklerini artırmıştır. Ayrıca uluslararası para piyasalarında yaşanan genişleme ile birlikte yurtdışı kaynakların artması uzun vadeli düşük maliyetli borçlanma imkânı sağlamıştır. Kamu ve Yerli Özel bankalar sektör ortalamasının üzerinde yer alırken, yine mevduatta oluşan durum Yabancı

ve Katılım bankaları için tekrar etmiş, bu oranda sektör ortalamasının altında kalmışlardır.

Yönetim Kalitesi değerlendirmesinde son alt kalemimiz olarak şube başına personel sayıları ele alınmıştır. Bu ölçümde en az personel ile aynı hizmetin sağlanıp sağlanmayacağını bize vermektedir. Bu oranda düşük ortalama olumlu algılanmaktadır. Bu nedenle sektör ortalaması üzerinde kalmak negatif olarak değerlendirilmiştir. Tablo 17 bu oranla ilgili hesaplanmış verileri içermektedir.

Tablo 17: Sektör ve Banka Grup Bazında Toplam Personel Sayısı / Toplam Şube Sayısı

<u>Toplam Personel Sayısı / Toplam Şube Sayısı (Kişi)</u>	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	19,9	20,4	20,5	21,1	20,7	20,7	19,6	19,2	19,0	18,6	18,2	17,9
KAMU	21,8	21,0	19,8	20,2	19,5	19,9	19,8	19,5	18,7	18,5	17,9	17,2
YERLİ ÖZEL	18,4	19,7	20,6	21,1	20,5	20,9	19,5	19,1	18,6	18,3	18,0	17,7
YABANCI	26,3	26,1	25,0	25,3	23,3	22,1	19,8	19,3	20,1	19,2	19,0	19,1
KATILIM	0,0	0,0	0,0	19,7	20,0	21,8	20,6	20,7	20,9	20,2	18,5	17,4

Artan teknoloji ile birlikte sektör ortalamalarının özellikle son yıllarda düştüğü gözlenmiştir. Yabancı bankalar dışında diğer gruplar sektör ortalamasına yakın değerlere

sahiptir. Yabancı bankalar ise sektör ortalamasının üzerinde personel çalıştırmaktadır.

4.5. Dördüncü Bileşen Karlılık (M)

Analizde dördüncü bileşeni olarak Karlılık (Earnings) değerlendirilmiştir. Bileşen ağırlığı %15 olarak belirlenmiştir. Bu değerlendirme içerisine bankaların Aktif ve Özkaynak karlılığı,

faiz dışı gelir/gider farkı ve işletme giderleri ile alınan ücret ve komisyonlar olmak üzere 3 farklı ayırım dâhil edilmiştir. Aşağıda Tablo 18'de grup bazında bankaların yıllık karlılık sonuçları verilmiştir.

Tablo 18: Banka Grup Bazında (E) Karlılık Değerlendirme Notu

(E) KARLILIK	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	-6,53	1,20	2,57	6,57	1,43	0,15	0,13	-0,03	-0,48	-1,44	-1,14	-0,27
YERLİ ÖZEL	4,03	-0,88	-1,82	-4,51	-1,06	0,41	0,33	0,54	1,10	0,82	0,69	1,44
YABANCI	-2,38	0,58	-1,22	4,52	-0,18	-2,02	-2,38	-2,54	-3,31	-1,09	-1,38	-4,34
KATILIM					4,18	1,74	3,20	-0,78	-1,36	-0,72	-1,25	-1,49

Karlılık analizinde Yerli Özel bankalar son yıllardaki başarılı performansları ile pozitif puan alan tek banka grubu olmuşlardır. Kamu bankaları ikinci sırada yer alırken Katılım ve Yabancı bankalar sırasıyla üçüncü ve dördüncü sırada yer almışlardır. Burada özellikle düşük takip oranları nedeniyle yüksek karlılık ve faiz dışı gelirlerden elde edilen gelirler belirleyici olmuştur.

Karlılık bileşeninde ilk alt kalekimiz olarak karlılığın özkaynaklara oranlanması mevcuttur. Karlılık oranlarının yüksek olması olumlu olarak etki yapacağından pozitif olarak ağırlık verilmiştir. Tablo 19'da karlılığın toplan aktiflere bölünmesi ile elde edilen oranlar verilmiştir.

Tablo 19: Sektör ve Banka Grup Bazında Dönem Net Karı / Toplam Aktif

Dönem Net Karı / Toplam Aktif	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	1,36%	2,25%	2,11%	1,47%	2,27%	2,55%	1,83%	2,42%	2,20%	1,63%	1,72%	1,42%
KAMU	0,43%	2,46%	2,84%	2,73%	3,07%	2,99%	2,12%	2,68%	2,33%	1,61%	1,78%	1,58%
YERLİ ÖZEL	2,00%	2,06%	1,62%	0,68%	1,81%	2,47%	1,78%	2,42%	2,34%	1,69%	1,76%	1,58%
YABANCI	1,25%	2,99%	2,20%	2,32%	2,38%	2,15%	1,46%	1,91%	1,49%	1,45%	1,45%	0,75%
KATILIM	0,00%	0,00%	0,00%	2,52%	2,84%	2,71%	2,51%	2,10%	1,75%	1,43%	1,30%	1,09%

Sektör karlılığı 2001 krizi sonrasında 2007 yılına kadar genel itibariyle artış eğilimine girmiş olup, 2008 yılında yaşanan küresel krizin etkisi ile keskin bir düşüş yaşamıştır. 2009 yılında toparlanan karlılık oranları sonrasında faiz oranlarının düşmesi nedeniyle yine azalış yaşamıştır. Bu nedenle bankalar 2010 yılı ve sonrasında faiz dışı gelir getiren işlemlere yoğunlaşmışlardır. Aktif karlılığında kamu ve yerli bankalar paralel bir seyir izleyerek sektör ortalamasının üzerinde

kalmışlardır. Yabancı bankalar ve katılım bankaları ise sektör ortalamasının altında bir seyir izlemişlerdir. Özellikle yabancı bankaların 2013 yılında bir önceki yıla göre karlılığında %50 oranındaki düşüş dikkat çekicidir. Burada en önemli etkenlerden biri takibe alınan krediler için ayrılan karşılıklardır.

Karlılık bileşeninde ikinci alt kalekimiz olarak Özkaynak karlılığı olup hesaplanan veriler aşağıda Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Sektör ve Banka Grup Bazında Dönem Net Karı / Özkaynaklar

Dönem Net Karı / Özkaynaklar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	11,2%	15,8%	14,0%	10,9%	19,1%	19,6%	15,5%	18,2%	16,4%	13,7%	12,9%	12,7%
KAMU	4,2%	19,6%	21,0%	18,2%	21,5%	21,1%	17,6%	20,7%	17,7%	13,3%	13,1%	13,7%
YERLİ ÖZEL	15,7%	13,8%	10,3%	5,5%	17,1%	20,1%	15,8%	18,4%	17,4%	14,4%	13,3%	13,9%
YABANCI	6,1%	12,6%	11,1%	16,0%	19,8%	15,5%	11,3%	13,2%	11,0%	12,4%	11,4%	7,4%
KATILIM	0,0%	0,0%	0,0%	26,3%	25,1%	22,3%	17,4%	16,0%	13,9%	13,0%	12,4%	11,9%

Yukarıdaki tabloda yine benzer bir eğilim gözlenmektedir. 2001 krizi sonrasında sektörün karlılığının hızlı bir artış trendi izlediği görülmektedir. 2008 krizinde kar oranlarında %20'ye varan düşüşler yaşanmıştır. Sonraki yıllarda faiz oranlarının düşüşü ile karlılık ve buna bağlı olarak özkaynak karlılığı azalış trendine girmiştir.

Kamu ve Yerli bankalar sektör ortalamasının üzerinde bir seyir izlerken Yabancı ve Katılım bankaları sektör ortalamasının altında kalmıştır.

Karlılık bileşeninde üçüncü alt kalekimiz Faiz Dışı Gelirlerin Faiz Dışı Giderlere oranlanmasıdır. Bu oran bankaların temel fonksiyonu olan kredi işlemlerinin dışında elde

etmiş olduğu gelirleri ve kaynak maliyeti dışındaki giderlere oranı olarak ele alınmaktadır. Bu oran bizlere bankaların faiz dışı işlemlerin yönetim giderleri, personel ve diğer sabit maliyetleri karşılama oranını göstermektedir. Bu oran Tablo 21'de verilmiştir. Yönetim Kalitesini ölçerken

kullandığımız bu oran aynı zamanda karlılık analizinde önemli bir değişken olarak yer almaktadır. Son yıllarda düşen faiz oranları nedeniyle bankaların faiz dışı hizmetlerinden elde etmiş oldukları gelirler önemli hale gelmiştir

Tablo 21: Sektör ve Banka Grup Bazında Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler

Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	92,7%	98,5%	90,2%	85,8%	94,7%	94,2%	95,3%	94,2%	96,2%	97,7%	95,9%	96,4%
KAMU	73,6%	87,7%	78,4%	92,9%	84,1%	80,6%	76,0%	80,2%	84,9%	80,8%	76,1%	84,0%
YERLİ ÖZEL	95,5%	100,1%	90,5%	81,3%	93,9%	94,1%	95,9%	95,9%	98,0%	98,8%	97,7%	97,7%
YABANCI	93,4%	97,6%	97,8%	95,5%	97,8%	96,5%	96,5%	93,8%	93,9%	96,6%	93,9%	95,9%
KATILIM	0,0%	0,0%	0,0%	106,2%	122,7%	92,0%	95,5%	91,8%	94,0%	95,8%	92,0%	95,2%

Yukarıdaki tabloya baktığımızda yerli Özel, Yabancı ve Katılım Bankaları sektör ortalaması seviyesindeyken Kamu bankaları sektör ortalamasının çok altında kalmıştır. Kamunun faiz dışı giderlerinin yüksek olması temel sebep olarak gösterilebilir.

Karlılık bileşeninde son alt bileşen olarak faiz dışı gelir/ giderlerde daha ayrıntıya girerek Ücret ve Komisyon Gelirlerinin / İşletme Giderlerine oranı ele alınmıştır. Bu alt detayda bankacılık faaliyetleri kapsamında alınan ücretlerin gider oranı analiz edilmiş olup elde edilen veriler Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22: Sektör ve Banka Grup Bazında Ücret ve Komisyon Gelirleri / İşletme Giderleri

Ücret ve Komisyon Gelirleri / İşletme Giderleri (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	0,0%	0,0%	55,9%	56,1%	62,6%	64,8%	62,8%	65,9%	60,9%	65,0%	64,0%	63,9%
KAMU	0,0%	0,0%	40,1%	44,9%	55,1%	53,3%	50,7%	51,1%	45,6%	49,1%	47,5%	48,6%
YERLİ ÖZEL	0,0%	0,0%	63,4%	61,4%	70,0%	74,3%	70,0%	75,7%	70,8%	73,6%	72,2%	74,9%
YABANCI	0,0%	0,0%	42,0%	45,6%	49,0%	55,1%	57,2%	58,9%	54,5%	61,8%	62,2%	56,9%
KATILIM	0,0%	0,0%	0,0%	77,8%	78,3%	84,4%	83,6%	76,0%	67,1%	68,0%	66,7%	61,2%

Yerli Özel bankalar ve Katılım Bankaları bu kalemde oldukça başarılı bir performans göstererek sektör ortalamasının üzerinde performansa sahiptir. Kamu ve Yabancı bankalar yüksek işletme giderlerinin temel etkisi ile sektör ortalamasının oldukça altında kalmışlardır.

4.6. Beşinci Bileşen Likidite (L)

Analizimizin beşinci bileşeni olarak Likidite Durumu (**Liquidity**) analiz edilmiştir. Bu kalemde bankanın olası risklere karşı mali durumu ele alınmaktadır. Analizimizde bu bileşene %20 risk ağırlığı verilmiştir. Alt kalemlerde, 1 aylık Likidite oranı, toplam aktifler içerisinde likit varlıkların toplamı, kredilerin aktif içerisindeki payı ve 3 aylık dönemde aktif pasif dengesine bakılmıştır.

Tablo 23: Banka Grup Bazında (L) Likidite Değerlendirme Notu

(L) LİKİTİDE	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	-3,44	-2,67	-2,58	-2,74	-1,31	3,00	0,39	0,96	0,26	-0,38	0,42	0,36
YERLİ ÖZEL	2,32	1,73	1,54	1,22	0,48	-0,48	0,12	-0,23	0,02	0,02	-0,26	-0,29
YABANCI	1,38	1,14	2,26	1,84	1,04	-1,42	-0,11	0,08	-0,13	0,53	0,41	0,21
KATILIM					4,29	2,13	4,03	3,47	-1,13	-0,84	0,18	-0,28

Likidite bileşenine genel olarak baktığımızda analizin ilk yıllarında Kamu Bankaları sektör ortalamasının altında bir seyir izlemiştir. Özellikle 2008 krizi sonrasında denetleyici kuruluşların sıkı kontrolü altında olan banka gruplarının kur riskine ve piyasa dalgalanmalarına karşı dengeli bilançolara sahip oldukları görülmektedir. Bileşeni

oluşturan alt kalemler sektör ortalamasına paralel olarak seyretmiştir. Buna bağlı olarak bileşen notu -1 ile +1 arasında değişmektedir.

Likidite bileşeninde ilk alt kalemimiz olan 1 aylık likidite Yeterlilik Oranı aşağıda Tablo 24'te karşılaştırılmıştır. Likidite Yeterlilik oranı belirtilen süre içerisinde bankanın elinde bulunan hazır değerleri ve o süre içerisinde

elde edeceği nakit girişlerinin, yine o süre içerisinde başta vadesi dolacak mevduatlar olmak üzere tüm nakit çıkışlarını karşılama oranıdır. Denetim birimleri tarafından bu

oranın %100 ve üzerinde olması istenir. Oranın yüksek olması olumlu olduğu için analizde pozitif değerlendirilmiştir.

Tablo 24: Sektör ve Banka Grup Bazında Likidite Yeterlik Oranı "1 Aylık"

Likidite Yeterlilik Oranı "1 AYLIK"	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR						155,1	141,0	144,0	137,1	115,8	124,4	115,3
KAMU						228,7	175,6	180,7	155,4	117,6	140,5	122,3
YERLİ ÖZEL						139,2	130,9	132,9	132,0	112,8	116,9	111,1
YABANCI						120,2	127,2	127,1	124,7	120,2	124,0	115,9
KATILIM						121,6	137,5	126,8	116,0	122,3	133,6	112,5

2007 yılı ve sonrası için veri elde edebildiğimiz oranda 2008 krizi döneminde bankaların likidite oranları oldukça yüksek seyretmiştir. Krizin etkilerinin azalması sonrasında sektör ortalaması düşüş eğilimine girmiştir. Kamu bankaları ihtiyatlı para politikaları yürüterek likidite oranını yüksek tuttuğu gözlenmektedir. Burada devlet kurumlarının yüksek tutardaki

carî parasının etkili olduğu düşünülmektedir. Yerli Özel, Yabancı ve Kamu bankaları ise sektör ortalamasına paralel bir seyir izlemişlerdir.

Likidite bileşeninde İkinci alt kalemde ise Toplam Aktifler içerisindeki Likit Aktifler aşağıda Tablo 25'te analiz edilmiştir.

Tablo 25: Sektör ve Banka Grup Bazında Likit Aktifler / Toplam Aktifler

Likit Aktifler / Toplam Aktifler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	36,0%	39,9%	38,4%	40,0%	38,2%	35,2%	25,7%	31,1%	31,0%	29,9%	29,7%	27,8%
KAMU	28,0%	37,9%	34,8%	39,3%	42,7%	42,7%	23,2%	29,8%	29,9%	28,5%	30,0%	29,8%
YERLİ ÖZEL	40,9%	41,0%	40,5%	40,5%	36,1%	33,2%	27,3%	32,9%	31,8%	30,0%	29,5%	26,4%
YABANCI	46,1%	46,3%	43,8%	38,9%	36,2%	28,1%	25,4%	28,1%	30,5%	31,9%	29,9%	28,2%
KATILIM	0,0%	0,0%	0,0%	20,2%	20,1%	17,2%	17,8%	19,1%	19,9%	20,9%	23,4%	24,8%

Kamu ve Yabancı bankalar yine sektör ortalamasının üzerinde iken Yerli Özel Bankalar ile daha vurgulu bir şekilde Katılım bankaları sektör ortalamasının altında kalmıştır. Katılım bankalarının sektör ortalamasının oldukça altında kalmasının sebebi olarak faize dayalı likit aktifler olan

tahvil ve bono alıp satamamalarını gösterebiliriz.

Likidite bileşeninde üçüncü alt değişkenimiz Kredilerin Toplam Aktiflere oranıdır. Diğer bir ifade ile Aktiflerin ne kadarının kredi olarak dağıtıldığını göstermektedir. Bu rasyonun verileri aşağıda Tablo 26'da verilmiştir

Tablo 26: Sektör ve Banka Grup Bazında Krediler / Toplam Aktifler

Krediler / Toplam Aktifler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	23,0%	26,5%	32,4%	38,4%	43,8%	49,1%	50,2%	47,1%	52,2%	56,1%	58,0%	60,5%
KAMU	14,2%	17,0%	21,4%	26,7%	32,8%	38,2%	41,3%	41,0%	48,3%	53,0%	53,7%	58,0%
YERLİ ÖZEL	28,7%	32,4%	39,0%	43,6%	47,2%	51,4%	52,2%	46,8%	52,1%	56,9%	59,0%	61,9%
YABANCI	31,8%	36,9%	44,1%	50,8%	55,7%	61,1%	59,6%	60,4%	60,2%	59,0%	62,4%	60,5%
KATILIM	0,0%	0,0%	0,0%	65,1%	67,8%	72,4%	68,5%	70,3%	71,1%	68,6%	68,2%	64,6%

2002 yılında sektörde aktiflerin sadece %22'si kredi olarak piyasadaki birey ve şirketlere kullanılmaktaydı. Çünkü devlet yüksek orandan borçlanmakta ve reel piyasa ise oldukça kırılgandı. Tüm dünyada genişleyen para politikalarının etkisi ile devletin daha

düşük orandan borçlanmaya başlaması bankaları mecburi olarak reel piyasaya

yönlendirmiştir. 2008 yılına kadar bu şekilde giden seyir küresel krizin etkisi ile ters olarak hareket etse de sonraki yıllarda bu trend devam etmiştir. 2013 yılı itibarıyla kredilerin

toplam aktif içerisindeki payı %60 seviyesindedir.

Kamu, Yerli Özel ve Yabancı Bankalar sektör ortalamaları ile birlikte hareket ederken, Katılım bankalarında krediler sürekli %60 ve üzerinde pay almıştır.

Bunun sebebi katılım bankalarının faizsiz sistem içerisinde sürekli reel piyasayı fonlamak zorunda olmamalarıdır. Ekonomik şartlardan bağımsız zorunlu olarak reel piyasa içerisinde yer almışlardır. Son yıllarda faizsiz sisteme uygun olarak devlet ve özel sektör sukuk ihraçlarının başlaması ile aktifin

içerisinde alternatif bir yatırım aracı yer almıştır.

Likidite bileşenine bağlı son alt kalekimiz 3 ay vadeye kadar faize duyarlı aktif ve pasiflerin oranıdır. Bu değişken bankaların faiz oranlarına bağlı olarak aktif ve pasifinde oluşabilecek değişimleri değerlendirmemize imkân vermektedir. Oranın düşük olması olumlu olacağı için etkisi negatif olarak değerlendirmeye alınmıştır. Değişkenle ilgili veriler Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27: Sektör ve Banka Grup Bazında 3 Ay Vadede Faize Duyarlı Aktifler / 3 Ay Vadede Faize Duyarlı Pasifler (%)

3 Aya Kadar Vadede Faize Duyarlı Aktifler / 3 Aya Kadar Vadede Faize Duyarlı Pasifler (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	77,39%	82,92%	89,68%	90,67%	89,30%	80,8%	77,2%	79,6%	72,4%	71,7%	81,9%	78,2%
KAMU	96,88%	104,5%	108,4%	123,3%	106,8%	96,1%	86,3%	87,2%	79,2%	73,6%	89,2%	83,1%
YERLİ ÖZEL	62,13%	67,64%	78,12%	76,35%	80,53%	73,1%	71,7%	75,9%	68,3%	69,1%	78,1%	76,0%
YABANCI	102,1%	105,1%	83,82%	75,58%	85,65%	76,5%	77,84%	74,20%	71,66%	76,53%	80,00%	76,19%
KATILIM	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	71,04%	89,49%	87,41%	76,85%

101

Likidite dengesi açısından Yerli Özel, Yabancı ve Katılım Bankaları sektör ortalamasının

altında iken Kamu Bankaları sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer almıştır. Bu durum Kamu Bankalarının faize duyarlı aktif yapısı olduğunu bizlere göstermektedir. Yabancı, Yerli Özel ve Katılım Bankalarında ise aktif içerisinde cari mevduat ve diğer menkul değerler oranını düşürmektedir.

4.7. Altıncı Bileşen Piyasa Riskine Duyarlılık (S)

Son bileşenimiz Piyasa riskine duyarlılık değişkeni ile faiz oranlarından, kurlardan, mal fiyatlarından, hisse senedi fiyatlarındaki değişimlerden kaynaklanan piyasa riskine karşı bankaların duyarlılığı değerlendirilmektedir. Bu değişkende YP aktif/pasif uyumu, aktifler üzerinden elde edilen faiz gelirleri, faize duyarlı aktif/pasif durumu ve yabancı para pozisyonu genel durumu ele alınmıştır.

Tablo 28: Banka Grup Bazında (S) Piyasa Riskine Duyarlılık Notu

(S) PIYASA RİSKİNE DUYARLILIK	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KAMU	-0,88	-4,79	12,13	3,84	-1,83	-3,43	-0,32	0,01	-2,70	1,81	0,27	-0,24
YERLİ ÖZEL	2,20	4,96	-11,82	-3,57	4,25	3,01	1,33	0,58	-0,68	-1,95	0,52	0,92
YABANCI	-4,62	-3,31	2,02	3,03	0,13	3,05	1,84	2,50	6,32	2,73	1,94	2,24
KATILIM	0,00	0,00	0,00	0,00	5,97	5,15	7,99	5,30	3,99	2,85	3,48	4,12

Son değişkenimizde alt kalemleri ağırlıklarına göre toplayıp analizimize dâhil ettiğimizde uzun yıllara yayılan çalışmamızda banka gruplarının piyasa risklerine duyarlılıklarında çok farklı yönlerde değişimler olduğunu yukarıda Tablo 28'de gözlemliyoruz. Buna 2001 krizi sonrasındaki dönem ve 2008 krizi önemli etken olmaktadır. Fakat son yıllarda belirgin bir şekilde tüm bankaların

politikalarının bu konuda hassaslaştığı ve benzer bir reaksiyon içerisinde oldukları gözlemlenmektedir. Faizsiz sistem ile çalışan katılım bankalarının, bilanço olarak piyasa riskine duyarlılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. İncelenen yıllar itibarıyla Yabancı Bankalar 2001 sonrası 2 yıl dışında dengeli bir bilanço yapısına sahiptir. Kamu ve Yerli Özel bankalar ise bilançolarında büyük

değişkenlikler içermekte olup, piyasa riskine duyarlılıkları en düşük banka grupları olmuşlardır.

Bu bileşende ilk alt kaleminiz Yabancı Para Aktif/ Pasif oranı ile bankaların kur riskleri ele alınmıştır. Bankaların bilançolarında yabancı para dengesini göstermektedir. Bu rasyo ile ilgili veriler aşağıda Tablo 29 mevcuttur.

Tablo 29: Sektör ve Banka Grup Bazında YP Aktifler / YP Pasifler

YP Aktifler / YP Pasifler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	85,73%	87,82%	90,10%	87,10%	87,59%	84,35%	86,94%	84,50%	83,78%	83,77%	85,11%	82,39%
KAMU	87,26%	91,42%	94,01%	93,39%	93,49%	93,67%	97,11%	97,83%	96,03%	98,07%	95,15%	94,35%
YERLİ ÖZEL	84,75%	86,55%	89,00%	86,86%	89,18%	89,29%	94,82%	89,26%	89,71%	85,90%	87,60%	83,25%
YABANCI	91,55%	87,17%	85,90%	74,01%	73,76%	59,88%	54,31%	53,56%	52,03%	59,39%	62,92%	63,97%
KATILIM	0,00%	0,00%	0,00%	35,96%	38,70%	33,45%	39,16%	54,57%	46,17%	53,17%	57,33%	53,27%

Sektör ortalaması % 80 üzerinde dalgalı bir seyir izlerken Kamu bankaları genel itibariyle %90 ve üzerinde sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Yerli özel bankalar sektör ortalamasına paralel bir seyir göstermiştir. Yabancı bankalarda ise çok farklı bir seyir izlenmiş ilk dönemde sektör ortalamasının üzerindeyken bu oranda %50 seviyelerine kadar düşüş yaşanmış ve oldukça düşük seviyede devam etmiştir. Katılım

bankalarında ise sektör ortalamasının altında kalmış fakat yıllar itibariyle artış trendi içerisinde. Piyasa Riskine Duyarlılık bileşeninde İkinci alt kaleminiz Net Faiz Gelirinin Aktiflere oranlamasıdır. Bu oran faiz oranlarındaki değişimlerin aktif karlılığı üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu oran için hesaplanan veriler aşağıda Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30: Sektör ve Banka Grup Bazında Net Faiz Geliri / Ortalama Toplam Aktifler

Net Faiz Geliri (Gideri) / Ortalama Toplam Aktifler (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	0,56	5,07	6,45	5,39	4,85	4,87	4,72	5,44	4,30	3,46	4,07	3,72
KAMU	0,68	6,85	6,96	4,83	5,07	4,92	4,62	5,22	4,02	3,39	4,18	3,86
YERLİ ÖZEL	0,45	3,57	6,07	5,67	4,53	4,57	4,33	5,17	4,10	3,26	3,75	3,51
YABANCI	1,06	9,45	7,11	5,79	5,60	5,95	6,06	6,70	5,48	4,23	4,92	4,08
KATILIM	0,00	0,00	0,00	6,32	5,53	5,41	5,41	5,17	4,01	3,68	3,98	3,45

Yıllar itibariyle düşen faiz oranları nedeniyle sektörün aktifleri üzerinden elde etmiş olduğu faiz gelirinin azalmış olduğunu göstermektedir. 2008 krizi sonrasında tüm Dünya'da yaşanan parasal genişlemenin etkisi ile faiz oranları düşüş trendine girmiştir. Faiz oranlarının düşüşü bankaların faiz geliri ile faiz gideri arasındaki kar marjını oluşturan makasın daralmasına neden olmuştur. Bu nedenle bankacılık sektörünün karlılığı aktif artışına göre düşük kalmıştır. Bankalar bundan dolayı faiz dışı hizmetlere önem vermeye ve bu hizmetlerden gelir elde etmeyi amaçlamışlardır. Piyasa Riskine Duyarlılık

bileşeninde üçüncü alt değişkenimiz 3 ay vadeye kadar faize duyarlı aktif ve pasiflerin oranıdır. Bu değişken bankaların faiz oranlarına bağlı olarak aktif ve pasifinde oluşabilecek değişimleri değerlendirmemize imkân vermektedir. Likidite dengesi içinde kullandığımız bu kalem bize aynı zamanda bankaların aktif ve pasiflerinde faize duyarlı değişkenleri göstermektedir. Faiz oranlarında ani değişim kredi mevduat dengesi üzerindeki olası etkileri göstermektedir. Oranın düşük olması olumlu olacağı için etkisi negatif olarak değerlendirmeye alınmıştır. Hesaplanan veriler aşağıda Tablo 31'de mevcuttur.

Tablo 31: Sektör ve Banka Grup Bazında 3 Aya Kadar Vadede Faize Duyarlı Aktifler /3 Aya Kadar Vadede Faize Duyarlı Pasifler (%)

3 Aya Kadar Vadede Faize Duyarlı Aktifler / 3 Aya Kadar Vadede Faize Duyarlı Pasifler (%)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	77,39	82,92	89,68	90,67	89,30	80,88	77,22	79,62	72,47	71,73	81,90	78,26
KAMU	96,88	104,59	108,44	123,33	106,82	96,13	86,33	87,27	79,23	73,68	89,28	83,16
YERLİ ÖZEL	62,13	67,64	78,12	76,35	80,53	73,16	71,71	75,93	68,31	69,12	78,10	76,09
YABANCI	102,16	105,16	83,82	75,58	85,65	76,50	77,84	74,20	71,66	76,53	80,00	76,19
KATILIM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	71,04	89,49	87,41	76,85

Yerli Özel, Yabancı ve Katılım Bankaları sektör ortalamasını altında iken Kamu Bankaları sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer almıştır. Bu tablo özellikle kamu bankalarının bilanço yapısı içerisinde faize duyarlı aktiflerinin yüksekliğinin diğer banka gruplarına ve sektör ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Kamu bankalarının her hangi bir faiz dalgalanmasından etkilenmesi diğer banka gruplarına göre daha yüksek olacaktır.

Son alt kalemimiz bankaların yabancı para pozisyonlarını ele almıştır. Bu oran bize bankaların döviz dengesini göstermektedir. Bu dengenin artı ve eksi yönlü bozulması bankaların açık pozisyona düştüğünü

göstermektedir. Her hangi bir olası kur hareketlerinde açık pozisyon nedeniyle olumsuz etkilenebileceklerdir. Aşağıda Tablo 32'ye baktığımızda incelenen yıllar itibariyle bankaların döviz pozisyonları farklılıklar gösterirken Katılım Bankaları dengeli pozisyonları ile son yıllarda pozitif performans sergilemiştir. Mutlak değer üzerinden yapılan değerlendirme Katılım ve Yabancı Bankaların genel itibariyle dengeli bir pozisyon izlediğini göstermekte olup, Kamu ve Yerli Özel bankalar ise açık pozisyon göstermektedir. Fakat burada açık pozisyonun yüksekliğini bankaların aktif yapısının büyüklüğü ve likidite oranlarını dikkate alarak incelemek daha doğru olacaktır.

103

Tablo 32: Sektör ve Banka Grup Bazında Yabancı Para Genel Pozisyonu

Yabancı Para Net Genel Pozisyon	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
SEKTÖR	1.175	150	-74	-86	199	204	-93	606	81	603	3.911	-1.183
KAMU	493	356	579	154	313	535	-66	260	194	-511	626	-434
YERLİ ÖZEL	680	-133	-690	-288	-306	-184	-14	383	115	1.484	3.532	-703
YABANCI	2	-72	37	47	192	-144	-12	-38	-227	-370	-247	-45
KATILIM	-31	-116	13	44	-61	109	159	49	34	36	38	34

SONUÇ

Bankacılık sektörü ülkemiz ekonomisinin temel dinamikleri arasında yer almaktadır. Genel tabiriyle fon fazlası bulunanlar ile fon talep edenleri buluşturan bankacılık sektörü, tasarrufların yatırıma dönüşmesine imkân sağlamaktadır. Bankacılık sektöründe yaşanabilecek olumsuzluklar insanların tasarruflarının yastık altına gitmesine sebep olabilecektir. Bu durum beraberinde genel ekonomi içerisinde yatırımların finansmanı için gerekli kaynakların azalmasına ve maliyetlerin yükselmesine neden olabilecektir.

Bu nedenlerle Bankacılık sektörünü yakından takip etmek, yaşanabilecek olumsuzlukları önceden görerek önlem almak büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda uluslararası ekonomik birimler tarafından kabul görmüş ve

kullanılan CAMELS analiz yöntemiyle, Türk Bankacılık Sektörünün 2002/2013 yılları arasındaki performansı Kamu, Yerli Özel, Yabancı ve Katılım Bankaları olarak ayrılan 4 grupta karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Analizin 11 yıllık bir süreyi ele alması ve bu süreçte yaşanan yerel ve küresel krizlerin sektör üzerindeki etkilerini en iyi şekilde görmemize yardımcı olmaktadır.

İlk bileşenimiz olan Sermaye etkinliğinde (C) faizli bankalar, güçlü sermaye yapıları ve daha uygun çalışma koşulları nedeniyle katılım bankalarından daha güçlü bir yapıya sahip olduklarını göstermişlerdir. Faizli sistem içerisinde ise Kamu bankaları Yerli Özel ve

Yabancı sermayeli bankalara göre güçlü sermaye yapıları ve aktif varlıkları ile sektör ortalamasının üzerinde bir performans göstermiştir.

İkinci bileşenimiz olan Aktif kalitesinde (A) Yerli Özel ve Yabancı sermayeli bankalar sektör ortalamasının üzerinde kalırken, Kamu ve Katılım bankaları sektör ortalamasının altında kalmıştır. Özellikle 2001 krizi sonrasında kredilerdeki takip oranları dikkat çekmektedir. Kamu bankalarının kriz sonrasında çok yüksek oranlardaki takip oranı sonraki dönemde hızla azalış göstermiştir.

İncelenen dönemde en hızlı değişim aktif içerisindeki kredi payının %23'ten %60'a kadar yükselmesidir. Bu durum bankaların reel piyasayı daha çok kredilendirdiklerinin en büyük göstergesidir.

Üçüncü bileşen olan Yönetim Kalitesinde (M) yerli Özel bankalar, düşük kredi takip oranı ve faiz dışı gelirlerinin yüksekliği ile diğer banka gruplarına göre oldukça başarılı bir performans göstermiştir. Takip oranında Yabancı bankalar ve Katılım bankaları kötü performans gösterirken, faiz dışı gelirlerde Kamu bankaları en düşük seviyede kalan banka grubu olmuştur.

Dördüncü bileşenimiz olan Karlılıkta (E) yerli Özel bankalar, faiz dışı gelirleri, alınan komisyonlardaki başarılı yönetimi ile tüm bankalar içerisinde ilk sırada yer almıştır. Yıllar itibarıyla düzelen trendi ile Kamu bankaları ikinci sırada yer alırken, bunlara Katılım bankaları takip etmiştir. Yabancı Sermayeli bankalar özellikle son yıllarda takip oranlarının yüksekliği karlılıkları olumsuz etkilemiş ve azalan bir trend göstermiştir.

Beşinci bileşenimiz olan Likidite oranlarında (L) tüm banka grupları birbirine yakın bir performans göstermiştir. Bunda özellikle BDDK ve Merkez Bankasının yakın takibi etkili olmuştur. Kamu ve Yabancı bankalar Yerli Özel

ve Katılım Bankalarına göre daha iyi performans göstermişlerdir.

Son bileşenimiz olan Piyasa Riskine Duyarlılıkta (S) ise kur riski, yabancı para net pozisyonu durumu ile kontrol altında tutulmakta olup, bankaların bu konuda açık pozisyona düşmeleri engellenmektedir. Genel itibarıyla yakın oranlara sahip olup, Katılım Bankaları ve Yabancı bankaların diğer banka gruplarına göre başarılı bir bilanço yönettikleri gözlemlenmiştir.

Analizimizde 6 bileşeni birlikte değerlendirdiğimizde Yerli Özel bankalar özellikle yönetim kalitesi ve karlılıkta göstermiş oldukları başarılı performans ve güçlü sermaye yapıları ile en yüksek notu alan banka grubu olmuştur. Yerli Özel bankalar, Kamu bankaları 2001 krizi sonrasında güçlü sermaye yapısı ve aktiflerinde sağladıkları düzelleme ile 2. Sırada yer almıştır. Yabancı bankalar son dönemde takip oranlarının artmasının karlılık ve yönetim kalitesi üzerindeki etkileri ile zayıf bir görüntü çizmiştir. Katılım bankaları sermayelerinin diğer bankalara göre güçsüz kalması, faizsiz enstrümanlar kullanım zorunluğu nedeniyle aktif yapısında fon işlemlerinin fazlalığı olumsuz etkilemiştir.

Genel itibarıyla CAMELS analizimizi 11 yıllık süreci incelediğimizde bankacılık sektörü BDDK ve Merkez Bankası kontrolü altında Sermaye Yeterliliği ve Likidite Rasyoları ile çok yakından takip edilmektedir. Bu durum sektörün her geçen yıl düzelen ve güçlenen yapısı ile dayanıklılığını artırmaktadır. Özellikle 2008 yılında tüm dünyada yaşanan ekonomik krizin uluslararası finans piyasasındaki olumsuz etkilerinin ülkemizde bankacılık sektörü üzerindeki etkisinin sınırlı seviyede kalması, bankalarının dayanıklılığının en büyük göstergesi olmuştur.

KAYNAKÇA

- ABDULLAYEV**, Mezhahir, (2013). “Türk Bankacılık Sektöründe Dezenflasyon Sürecinde Camels Analizi”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 37, 97-112
- ARIKAN**, Naci, (2008). “ABD Finans Piyasasında Yaşanan Son Kriz Ve ABD Yönetiminin Krizden Çıkma Planları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, 28 (326)
- ATİKOĞULLARI M**, (2009). “An Analysis Of The Northern Cyprus Banking Sector In The Post - 2001 Period Through the CAMEL Approach”, **International Research Journal of Finance and Economics**, Issue 32, p. 212-229
- B.D.D.K**, **Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu**, **Finansal Piyasa Raporları**, 2008,
- BABAR**, Haseeb Zaman, **ZEB**, Gul, (2011). “Does CAMELS system provide similar rating as PACRA system in assessing the performance of banks in Pakistan?” **Master Thesis, Umea School Of Business**, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2%3A448378/FULLTEXT01.pdf> 07/01/2015 Erişim Tarihi 07/01/2015
- BARAL**, Keshar J., (2005). “Health Check-up of Commercial Banks in the Framework of CAMEL: A Case Study of Joint Venture Banks in Nepal”, **The Journal of Nepalese Business Studies**, 2(1), 41-55
- BOYACIOĞLU**, **MELEK ACAR**, **KARA**, **Y**, **BAYKAN**, **Ö**, (2009). “Predicting Bank Financial Failures Using Neural Networks, Support Vector Machines And Multivariate Statistical Methods: A Comparative Analysis in The Sample of Savings Deposit Insurance Fund (SDIF) Transferred Banks in Turkey”, **Expert Systems With Applications** (36), 3355-3366
- BREALEY**, Richard, A., **MYERS** Steward C., **MARCUS**, Alan J., (2001). İşletme Finansının Temelleri, İstanbul, Literatür Yayıncılık
- CEYLAN**, **A**, **KORKMAZ**, **T**, (2012). **Sermaye Piyasası ve Menkul Değer Analizi**, Bursa, Ekin Kitapevi
- CHRISTOPOULOS**, Apostolos G., **MYLONAKIS** John, **DIKTAPANIDIS**, Pavlos; (2011). “Could Lehman Brothers’ Collapse Be Anticipated? An Examination Using CAMELS Rating System”, **International Business Research**, 4(2), 11-19
- ÇİNKO**, Murat, **AVCI**, Emin, (2008). “CAMELS Dereceleme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Başarısızlık Tahmini”, **BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar**, 2(2), 25-48
- DERVİZ**, Alexis, **PODPİERA**, Jiri, (2008). “Predicting Bank CAMELS and S&P Ratings The Case of the Czech Republic”, **Emerging Markets Finance & Trade**. 44 (1), 117-130
- DİNÇER**, Hasan, **GENCER**, Gülşah, **ORHAN**, Nazife, **ŞAHİNBAŞ**, Kevser (2011). “A Performance Evaluation of the Turkish Banking Sector after the Global Crisis via CAMELS Ratios”, **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 24 (2011) 1530-1545
- DURMUŞ**, Aydoğan, **GÜMÜŞ**, Fatih, (2009). Tüm Yönleriyle ABD Kaynaklı Konut Finansman Krizi, **1. Balkanlarda Tarih ve Kültür Kongresi**, 432-419
- GASBARRO**, Dominic, **SADGUNA**, I Gde Made, **ZUMWALT**, J. Kenton, (2002). “The Changing Relationship Between CAMEL Ratings and Bank Soundness during the Indonesian Banking Crisis”, **Review of Quantitative Finance and Accounting**, 19, 247-260
- GILBERT** R. Alton, **MEYER** Andrew P. **VAUGHAN**, Mark D. “The Role of a CAMEL Downgrade Model in Bank Surveillance”, **Working Paper** 2000-021A, <http://research.stlouisfed.org/wp/2000/2000-021.pdf> 28/02/2015 Erişim Tarihi 28/02/2015
- GUPTA**, CA Ruchi, (2014). An Analysis of Indian Public Sector Banks Using Camel Approach, **IOSR Journal of Business and Management**, 16(1), 94-102
- HEMERT**, Y, **DEMYANKT**, O, (2007). “Understanding The Subprime Mortgage Crisis”, **Working Paper Series**, <http://rfs.oxfordjournals.org/content/24/6/1848.short> Erişim Tarihi 27/03/2015
- KABİR**, Md. Anwarul, **DEY**, Suman, (2012). “Performance Analysis Through CAMEL Rating: A Comparative Study Of Selected Private Commercial Banks In Bangladesh”, **Journal of Politics & Governance**, Vol. 1, No. 2/3, 16-25
- KAYA**, Yasemin Türker, (2001). “Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi”, **Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu MSPD Çalışma Raporları**, No:2001/6, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/12732001-6.pdf Erişim Tarihi 22/02/2015

KUMAR, Mishra Aswini, **HARSHA**, G. Sri, **ANAND**, Shivi, **DHRUVA** Neil Rajesh, (2012). "Analyzing Soundness in Indian Banking: A CAMEL Approach", **Research Journal of Management Sciences**, 1(3), 9-14

MITRICA, Eugen, **MOGA**, Liliana, **STANCULESCU**, Andrei, (2010). "Risk Analysis of the Romanian Banking System – an Aggregated Balance Sheet Approach", **Economics and Applied Informatics**, 16(2), 177-184

NIMALATHASAN, B. (2008). "A Comparative Study Of Financial Performance Of Banking Sector In Bangladesh – An Application Of Camels Rating System", **Annals of University of Bucharest, Economic and Administrative Series**, 2, 141-152

NURAZI, Ridwan, **EVAS**, Michael, (2005). "An Indonesian Study of the Use of CAMEL(S) Ratios as Predictors of Bank Failure", **Journal of Economic and Social Policy**, 10(1), <http://epubs.scu.edu.au/jesp/>, 02/01/2015

PETERSON, Christopher L, (2008). "Over-Indebtedness, Predatory Lending, and the International Political Economy of Residential Home Mortgage Securitization: Comparing the United States' Subprime Home Mortgage Lending Crisis to Home Finance in the United Kingdom, Germany, and Japan, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1083184 09/01/2015 Erişim Tarihi 09/01/2015

PURI, Swati, (2014). "An Analysis Of Financial Performance Of Selected Public And Private Sector commercial Banks From 2009-2013 Using Camel Framework", **International Journal Of applied Financial Management Perspectives**, 3(4), 1385-1392

ROMAN, Angela, **ŞARGU**, Camalia Alina, (2013). "Analysing the Financial Soundness of the Commercial Banks in Romania: An Approach Based on the Camels Framework", **Procedia Economics and Finance**, 6 (2013) 703 – 712

ROZZANI, Nabilah, **RAHMAN**, Abdul Rashidah, (2013). "Camels and Performance Evaluation of Banks in Malaysia: Conventional Versus Islamic", **Journal of Islamic Finance and Business Research**, 2(1), 36-45

SAKARYA, Şakir, (2010), "CAMELS Derecelendirme Sistemine Göre İMKB'deki Yerli Ve Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırmalı Analizi", **Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, Prof.Dr. Alaeddin Yavaşca Özel Sayısı, 7-21

SANDOYAN, Edward, **SUVARYAN**, Arzik, **SAHAKYAN**, Davit, (2005). "Rating System as a Banking Performance Regulator in the Conditions of Transition Economy", **Transition Studies Review**, 12 (2): 222-230

SARKER, Abdul Awwal, (2006) "CAMELS Rating System in the Context of Islamic Banking: A Proposed 'S' for Shariah Framework", **Journal of Islamic Economics, Banking and Finance**, 2(1) http://ibtra.com/pdf/journal/v2_n2_article4.pdf 12/02/2015 Erişim Tarihi 12/02/2015

AYTEKİN, Sinan ve **SAKARYA** Şakir, (2013) "BİST'deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının 2001 ve 2008 Finansal Krizleri Çerçevesinde CAMELS Derecelendirme Sistemi ile Değerlendirilmesi" **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Güz 2013, Cilt:13, Yıl:13, Sayı:2, 13:25-58

HELHEL, Yeşim, **VARSHALOMİDZE**, Mamisa, (2014) "Gürcistan'Da Faaliyet Gösteren Yerli Sermayeli Özel Ticari Bankaların Camels Derecelendirme Sistemi İle Değerlendirilmesi" **18. Finans Sempozyumu Denizli / 15 - 18 EKİM 2014 s.413-424**

ÇAĞIL, Gülcan ve **MUKHATAROV**, Shahriyar, (2014) "Azerbaycan Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Yöntemi ile Performans Analizi" **Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi** Cilt 11, Sayı 41, Ocak 2014, ss77-94

KANDEMİR, Tuğrul ve **ARICI** Nuray Demirel, (2013) "Mevduat Bankalarında CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma" (2001-2010) **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi** Y.2013, C.18, S.1, s.61-87.

TÜKENMEZ Mine, **KUYAT** Nilgün, **AKKAYA** G. Cenk, (2010) "Kamu ve Özel Sermayeli Ticari Bankalarda CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Bir İnceleme" **İktisat İşletme ve Finans** 25 (293) 10 :95-112

ECER, Fatih, (2013) Türkiye'de Özel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: 2008-2011 Dönemi **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Güz 2013, Cilt:13, Yıl:13, Sayı:2, 13:171-189

SOLAK, Süleyman (2010) Türk Ticari Bankacılık Sektörünün 2001 Krizi Öncesi ve Sonrası CAMELS Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dumlupınar Üniversitesi**, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya